HANDBOK

FÖR

UNDERVISNING

I

SABELFÄKTNING TILL FOT.

UTARBETAD

AF

REINH. SILFVERSVÄRD,

Kapten vid Kgl. Svea Artilleri-Regemente, t. f. lärare vid Gymn. Centr.-Institutet.

STOCKHOLM

IWAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI

1868.

FÖRORD.

Behofvet af en reglementerad föreskrift huru sabeln skall föras såsom fäktvapen till fot, har länge varit kändt och erkändt. — Författaren har, efter sin ringa förmåga och med de uppgifter honom stått till buds, sökt afhjelpa denna brist, och frukten af hans bemödande är närliggande arbete.

Den undervisningsmetod, som förf. använder, har uppvuxit och under loppet af många år, småningom utbildats vid Kongl. Svea artilleriregementes gymnastik- och fäktskola, der flere af hans företrädare — bland hvilka må nämnas dåvarande löjtnanterne August Hafström och Georg Adlersparre — arbetat på metodens grundläggande och utveckling.

Det blir alltid en svår, om icke rent af omöjlig sak, att framställa ett undervisningssätt, som under alla förhållanden är det bästa och användbaraste; hvarje lärometod är beroende af, och måste derföre på ett lämpligt sätt ordnas efter förhanden varande omständigheter, hvilka hufvudsakligen äro: *de tillgängliga instruktörernas antal och skicklighet; elevernas antal och anlag; den tid som är anslagen för öfningarna; lokalens beskaffenhet, samt slutligen det slags fäktmateriel, som är att tillgå.* — Dessa hufvudmomenter vid undervisningen måste ständigt framhållas; det är också endast genom ett strängt

aktgifvande på dessammas vigt och ett klokt ordnande af öfningarnes gång för öfrigt, som en erfaren lärare kan, på kortare tid och med mera framgång, vinna sitt mål, än en oerfaren, hvilken vanligen för tidigt eller för sent öfvergår från en öfningsföljd till en annan och således mera motverkar elevens utveckling än han underlättar densamma.

Förf. har, såvidt det varit honom möjligt, sökt att sammanjemka sina åsigter med afseende å rörelsernas form m. m. i öfverensstämmelse med de vid Rikets gymn. centralinstitut rådande.

Att anmärkningar af olika tänkande skola drabba detta arbete, emotser förf., men han vågar dock hoppas att hvarje kunnig och opartisk bedömare måste erkänna att det utgör något helt för sig, en stomme, som sedan kan ifyllas och fullkomnas af dertill mera skicklige och erfarne män än

författaren.

Stockholm i Dec. 1867.

Allmänna bestämmelser.

§ 1. Sabelfäktning är konsten att föra sin sabel såväl till anfall som försvar. Dessa tvänne hufvudmomenter, hvaraf en strid består, vexla ständigt, men böra dock så ordnas, att man med lätthet kan öfvergå ifrån det ena slaget till det andra. Till anfall begagnas: hugg och stötar; till försvar: parader. Vid anfall med hugg bör den punkt, omkring hvilken sabeln svänger, ligga i eller helt nära det s. k. anfallsplanet (§ 4). — Sker angreppet med stöt, bör denna utföras i anfallslinien (§ 4) eller slutligen infalla med denna linie, såsom den både kortaste och säkraste vägen till målet. Försvaret åter bör i sig städse innefatta en förberedande rörelse till anfall; derföre bör ej en afböjning (parad) göras större (mera åt sidan) än anfallstaflans (§ 3) halfva bredd.

§ 2. Den ställning, som en stridande måste till sin säkerhet intaga både med kropp och vapen, och från hvilken han lika lätt kan gå anfalls- som försvarsvis till väga, kallas gard; höger gard, då sabeln föres af högra handen; venster gard, då den föres af den venstra. Förutnämnde ställning intages alltid såväl före stridens början som ock under dess fortgång, när så anses behöfligt.

§ 3. Med anfallsyta eller anfallstafla förstås den mot fienden vända delen af egen kropp (resp. motståndarens), som lättast kan angripas, och hvilken således framför andra delar måste försvaras. — Ju mera man kan minska denna anfallsyta, ju färre antal punkter behöfver man då försvara; derföre vändes alltid den beväpnade sidan, och ej det breda bröstet, emot fienden;

dessutom har man ytterligare skaffat sig skydd i den framsträckta, beväpnade armen och parerplåten. Sjelfva angreppspunkten, hvilken under vanliga förhållanden är fördelaktigast att anfalla, blir för hugget: motståndarens hufvud eller hals, någon gång äfven främre armen (jemför § 93) och den åtvända delen af bröstkorgen; för stöten: närmaste del af hans bröst.

§ 4. Anfalls- eller stötplan kallas det plan, som bestämmes genom 2:ne mot hvarandra stående fäktares tyngdlinier och deras främre fötters medellinier; detta plan afdelar således anfallsytan ungefär i tvänne hälfter, en inre och en yttre. Den räta linie i stötplanet, som tänkes sammanbinda midten af egen främre axel (utgångspunkten för alla vapnets rörelser) med närmaste punkt å motståndarens anfallsyta, kallas: anfallslinie för stöt eller stötlinie, och är vid vanligt gardafstånd (§ 6) den kortaste vägen för densamma; för hugget torde anfallslinien eller hugglinien vara den mer eller mindre böjda kroklinie, som sabeln beskrifver under utförandet af sjelfva hugget, och hvilken linie antingen så småningom sammanfaller med anfallsplanet, t. ex. vid primhuggen (§§ 35 och 36), eller ock slutligen intager en nästan vågrät riktning mot nämnde plan, såsom vid qvart- och tershuggen (§§ 33 och 34). Alla afböjningar (parader) böra hållas så nära stötlinien som möjligt. — En del af vapnet och den främre, beväpnade armen böra alltid ligga i anfallsplanet, hvilken attack-rörelse man än verkställer, och ju mera handen aflägsnar sig från detta plan, desto mera blottas kroppen åt motsatt håll och desto längre väg har man, såväl till ett anfall som en möjligen behöflig försvarsrörelse.

Under en fortgående fäktning kan anfallsplanet ständigt förflyttas och svänga hit och dit under de många omvexlande rörelser som utföras, men det bör dock alltid bibehålla samma inbördes förhållande till de båda stridande. Marsch- eller stridslinie är den riktning, i hvilken en rumförändring (§ 7) utföres.

§ 5. Betäckning (gardbetäckning) kallas det skydd vapnet gifver fäktaren, såväl under angrepp som försvar. Betäckningen yttrar sig såväl genom den bredd, som klingans försvarsdel (§ 29) har (hvarföre man ock vänder klingans ena flatsida nedåt), som äfven till en del i parerplåten. Denna betäckning blir otillräcklig, antingen när den beväpnade armen böjes eller drages tillbaka mera än behöfligt är (såvida ej afståndet är förkortadt, se § 6, då armbågen måste böjas mera än i gard och dragas tillbaka för att göra paraden fullkomligt skyddande, jemför § 58), eller den bakre axeln framvrides och derigenom erbjuder en större träffyta åt motståndarens vapen.

§ 6. Anfalls- eller gardafstånd (distans, afstånd) kallas rummet emellan 2:ne fäktare, då dessa stå midt emot hvarandra i den ställning, att den ena eller andra vid första anfall kan med sitt vapen säkert träffa och ur stridbart stånd försätta sin motståndare. För sablar af vanlig konstruktion är detta afstånd, räknadt emellan de stridandes bakre klackar, då klingorna korsa hvarandra på midten, ungefär 9 fotslängder. Om detta afstånd är mindre än det nu uppgifna, kallas det: förkortadt; är det större: förlängdt; man säges ock respektivt vara inom eller utom anfallsafstånd.

§ 7. Af det föregående synes, att ett anfall ej kan utföras på hvad ställe och afstånd som helst från fienden, utan måste ske antingen under närmande till eller aflägsnande från honom, antingen *i* eller *på sidan* om den ursprungliga stridslinien. Det förra sker genom marscher och utfall; det senare genom utfall ur linien, volter och bågmarscher.

Dessa förflyttningar kallas med ett gemensamt namn: rumförändringar. Parader äro mera forcerade rumförändringar och bero således ej af den försvarandes eget fria val.

Anm. Till ofvan anförda förflyttningar kan ock räknas de s. k. »rättningsstegen», hvilka begagnas för att vinna lagom afstånd till motståndaren (jemför 7:e lektionen, § 82).

§ 8. Skall fäktning försvara sin plats såsom en gymnastisk konst, måste den ock uppfylla gymnastikens allmänna ändamål: »att utbilda menniskokroppens samtliga delar till ett harmoniskt helt»; man lärer sig derföre att föra sitt vapen såväl med högra som venstra handen; detta har ytterligare det skälet för sig, att man ej må sättas ur stridbart stånd (hors de combat) om den ena armen eller handen skulle bli sårad, äfvensom man genom ett dylikt ombyte blir i tillfälle att längre underhålla striden. I det följande är antaget, att utgångsställningen för alla rörelser är med vapnet i högra handen, hvarföre gardombyte bör göras efter hvarje afslutad rörelseföljd, och samma sak utföras med vapnet i den andra handen. — All instruktion för ny rörelse bör således ske från höger gardställning.

Undervisning i fäktning bör begynna med de enklaste rörelserna, först utan att hafva vapen i hand*, och sedan småningom fortgå i en sammanhängande serie af öfningar (enligt efterstående lektionsordning), till vinnande af hufvudändamålet med all fäktundervisning — det nemligen: att komma till verklig kontrastrid.

Instruktören bör i början af undervisningen och till dess eleven erhållit någorlunda säkerhet, före hvarje ny rörelses genomgående, noga och tydligt beskrifva densamma samt äfven, på det eleven så mycket lättare må fatta instruktionen, sjelf utföra rörelsen. — Under det något nytt instrueras, eller då eleven står i en tröttande ställning, må instruktören ej göra långa rättelser. Öfriga iakttaganden för instruktören äro upptagna på sina behöriga ställen.

§ 9. Kommando-orden i fäktning delas i lystrings- och verkställighetsord; hvad sjelfva kommando-ordens utsägande beträffar, gäller här till en del hvad som är antaget bruk då man i andra stycken, t. ex. vanliga gevärshandgrepp etc., öfvar trupp, med den skillnad dock, att då enskild lektion gifves, talas

* Inlärandet af kroppens rörelser bör föregå vapnets, emedan dessa senare just utgå från kroppen sjelf.

kommando-orden mera än de, genom röstens forcering, skrikas fram.

Då blott en vapenrörelse göres, sker den på verkställighetsordet: *Hugg!* eller vid stöt: på *Etttvå!* för att genom de skarpa och korta ljuden i dessa ord gifva mera hastighet och kraft åt sjelfva utförandet af stöten*; men då flera rörelser med kropp eller vapen skola utföras, är hela kommando-ordet att anse såsom lystringsord och räkningen af: *Ett! Två! Tre! (Tvåtre!)* etc., såsom verkställighetsord.

Takten, efter hvilken rörelserna utföras, är deremot vid fäktning ganska olik den vid vanlig gevärsexercis brukliga, och, att man så må säga, ojemn, ithy att alla rörelser i en genomförd attack ej ske med samma hastighet, hvilket dessutom antydes af räkningen. — Om t. ex. tvänne rörelser, af hvilka den första blott bör markeras**, skola utföras, ske de på räkning af. *Ett-två!* (Strecket öfver »ett» antyder att tonvigten skall läggas på denna nummer, med stark dragning på ordet vid sjelfva uttalandet; bågen öfver »två» betyder att denna siffra skall utsägas kort och skarpt; att orden äro sammanbundna anger slutligen, att rörelserna skola verkställas sammandragne, d. v. s. med ej märkbart uppehåll emellan.) -- T. ex. *Helt framåt dubbelprimhugg... Etttvå! Halft framåt inåt fallut qvartprimhugg... Etttvå!* o. s. v. Skola åter trenne rörelser af vapnet, hvaraf den mellersta, är markerad, utföras

* 1:a, 2:a och 3:e lektionerna göra härifrån ett undantag (se vidare efterföljande lektionsordning).

** Med markerad eller blind rörelse (hugg eller stöt) menas en sådan, som till sin form i det närmaste öfverensstämmer med en verklig, men utföres ej fullkomligt, d. v. s. med sträckt arm, utan afbrytes (hejdas) i samma ögonblick man ser att motståndaren förer sitt vapen till parad mot densamma, hvarefter man genast öfvergår till ett annat, verkligt anfall. — Såsom markerade kunna således alla direkta vapenrörelser användas, blott med den skillnad, som här ofvan är antydd. — Dessa markerade anfall begagnas för att dymedelst förleda motståndaren att blotta sig, då han ligger väl betäckt af sitt vapen.

på 2:ne förflyttningar af kroppen, blir takten: *Ett-två-tre!* T. ex. *Helt framåt qvart-ters-primhugg... Ett-tvåtre!* o. s. v. Är det fyra rörelser af vapnet på trenne af kroppen, räknas: *Ett-två-trefyra!* (Accenten öfver första numret betecknar att detsamma skall utsägas, om möjligt, ändå kortare och hastigare än de 2:ne sista numren.) — T. ex. *Utåt fallut ters-, helt framåt qvart- dubbel-primhugg... Ett-två-trefyra!* o. s. v., då är det andra och tredje rörelserna i ordningen, som skola markeras, och blott en vapenrörelse göras på den första af kroppen.

Skulle åter tvänne vapenrörelser utföras på första kroppsförflyttningen, och de återstående på de tvänne andra, så blir takten: *Etttvå-trefyra!* T. ex. *Utåt fallut ters-prim-, helt framåt lågt qvart-primhugg... Etttvå-trefyra!* o. s. v.

§ 10. ***1:a lektionen*** omfattar intagandet af gardställning, ombyte af gard; rumförändringar, såväl framåt och bakåt som åt sidorna; paradrörelser, hvad kroppen beträffar, för anfall ur linien, och slutligen återtagandet af utgångsställningen.

Anm. Inöfvandet af utfallen ur linien jemte paradrörelserna för desamma, kan ock uppskjutas till 4:e och 5:e lektionerna, dit de egentligen höra.

§ 11. Eleverna uppställas utan vapen, och läraren indelar dem efter anlag, längd m. m. i afdelningar af 6, högst 8 man i hvarje, beroende af de tillgängliga instruktörernas antal. — Sedan indelning i afdelningar blifvit verkställd, uppställes hvarje afdelning på ett led med 1 fots afstånd (mera om så behöfves) emellan hvarje man, vanlig ställning enligt exercis-reglementet intages, fötterna bildande rät vinkel med hvarandra.

Anm. Instruktören bör, innan den egentliga lektionen begynner, för eleven förklara betydelsen af de i början af detta arbete omnämnde konstord.

§ 12. Uppställning för fäktning med sabel kommenderas med: *Ställning till sabelhuggning!*

Högra armen uppföres i axlarnes plan så, att tummen stödes mot den öfre delen af höftbenet, betecknande att hålla sabeln, för öfrigt lika med den i föregående § anförda ställning.

§ 13. Lämpligaste stället för instruktören, då han instruerar, är i venster-om, midt framför och på något afstånd ifrån ledet; men när utfallen ur linien, äfvensom paradrörelserna för dessa utfall visas, bör han stå med ryggen vänd åt ledet (alldenstund eleven då bättre kan uppfatta rörelsens riktning m. m).

§ 14. **Gardställnings intagande.** 1 tempo*.

Venstra foten vrides på klacken, så att den (foten) kommer att stå i ledets riktning, den högra framflyttas med detsamma två gånger sin längd (= axlarnes bredd), så att den kommer vinkelrätt mot uppställningslinien, och klacken midtför bakre fotens klack, på det sätt, att den främre fotens utdragna medellinie tangerar bakre hälen; knäna böjas så att ungefär rät vinkel bildas i bakre, och halfannan rät vinkel i den främre knäleden (knäna väl utpressade i benens lodplan); lifvet hålles rätt öfver höfterna, bröstet framskjutet; axlarne så vridna, att de infalla med anfallsplanet (§ 4) och sänkta, samt hållas lika högt öfver marken; bakre handen omfattande höftbenskammen med tumgreppet, så att tummen kommer bakåt (denna ställning å handen afser ock

* Med tempo förstås måttet på den tid, som åtgår att verkställa en enkel rörelse eller de olika delar, hvaraf en sammansatt rörelse (t. ex. stöt) består; att sönderdela tempo't i underafdelningar (moment) kallas att utföra rörelsen med afdelning, hvilken bortlägges, så snart nödig färdighet vunnits i rörelsens utförande, då blott sjelfva tempo't qvarstår. — T. ex. ett vanligt utfall eller halfmarsch med hugg består af 1 tempo, afdeladt i 2:ne mom., men en halfmarsch i förening med stöt består af tvänne tempo. — De båda mom. i förra rörelsen sammandragas slutligen till ett enda tempo, då deremot vid senare rörelsen alltid ett tidsuppehåll, om än aldrig så litet, måste uppstå emellan de olika tempo'na. Som regel gäller: att begagna kommandoordet *Tu! (Två!)* för att beteckna såväl tempo som afdelningen; och *Ett! Två! Tre!* etc. för att antyda flera fullständiga rörelsers utförande i följd efter hvarandra.

att fasthålla sabelbaljan), den främre handen framföres med handleden kupig och knogarne uppåtvända, så att lillfingret är i höjd med främre bröstvårtan, och armen hålles så mycket böjd, som då den af sin egen tyngd hänger fritt vid sidan, armbågen utåtvänd; hufvudet med ansigtet vändt i samma direktion som främre armen. — Lodlinien genom främre axeln kommer, i den nu beskrifna ställningen, att träffa marken, ungefär midt emellan båda klackarna (fig. 1).

Instruktören begagnar sedan vid rörelsernas kommenderande och till dess eleven uppnått fullkomlig säkerhet i deras utförande, s. k. »half-instruktion», d. v. s. ett kort upprepande af vissa delar af instruktionen, mot hvilken nybegynnaren oftast felar; denna half-instruktion står vanligen inom parentes framför det egentliga kommando-ordet.

(På venstra fotens klack i ett tempo) *I-gard!*

Anm. 1. I allmänhet begagnas vid instruktionen orden »främre» och »bakre» i stället för höger och venster (höger gard), samt »yttre» och »inre» sidan, om egen eller motståndarens rygg- och bröstsida.

Anm. 2. Bakre benet böjes mera än det främre, dels för att aflägsna egen anfallstafla ifrån motståndaren, dels ock för att få en säkrare ställning, samt motverka kroppens benägenhet att dragas framåt af sabelns tyngd.

Anm. 3. Man bör vid första undervisningen tillhålla eleven att vid hvarje kroppsrörelse se ned på sin ställning och fotflyttning m. m., för att derigenom vänja honom att sjelf rätta sina fel; men sedermera bör känseln alltid angifva det riktiga.

§ 15. För att öfvertyga sig att den fäktande verkligen har det bakre benet betyngdt af kroppen, kommenderas: *Stå en appell! (Två appeller... Ett! Två!)* Främre foten upplyftes 1 à 2 tum ifrån marken och nedsättes med en kort stampning. — Appeller begagnas äfven för att dymedelst afleda motståndarens uppmärksamhet från ett blifvande anfall.

§ 16. När det kommenderas: *Hvila!* fällas armarne till sidan och benen sträckas. Sedan hvila är

kommenderad går instruktören till hvar elev särskildt, kommenderar: *Gard!* rättar hans ställning, samt kommenderar åter *Hvila!* och så fortfarande från den ena till den andra, man efter man. — Samma förfarande eger rum i venster gard.

Anm. Om man har sabel i hand, verkställes »hvila» på det sätt, att sabelklingan fälles i venstra (högra) armvecket och den fria handen fattar om fästet. — Äfven brukas att på kommando: *Låg-gard!* fälla vapnets spets mot marken, men detta hvilosätt är ej att föredraga framför det andra.

§ 17. Ombyte af gard sker såväl framåt och bakåt som på stället.

Framåt bytom gard. 1 tempo (2 mom.).

1:a mom. Främre fotens fotblad uppbrytes från marken.

2:a mom. (Då rörelsen sker med afdelning på kommando-ordet: *Tu!*); kroppen vrides på främre fotens klack åt höger, med böjdt knä, så att venstra sidan kommer främst, i samma ställning, som den högra förut hade, hvarunder venstra foten, upplyftad från marken, framflyttas nära förbi den högra till samma ställning, som denna innehade förut; venstra handen framföres under den högra för att beteckna sabelns fattande, hvarefter den hålles på samma sätt, som för den högra förut blifvit beskrifvet; bakre handen stödes mot höften, enligt § 14.

Anm. När den fäktande har sabel *i hand*, bör denna alltid vridas i ters-läge (§ 30), för att bättre kunna fattas vid ombytet.

Instruktören kommenderar: *Gard!* (detta iakttages vid alla de följande exempleu) och derefter: (På främre fotens klack i två mom.) *Framåt bytom-gard!* (Krök främre knäet, för fötterna nära hvarandra, långsamt) *Tu!*

§ 18. **Tillbaka bytom gard.** 1 tempo (2 mom.).

1:a mom. Bakre fotbladet upplyftes från marken.

2:a mom. Verkställes efter samma grunder, som 2:a mom. i föregående §, med den skillnad att främre

benet föres bakåt, nära det bakre, och ställning intages i likhet med beskrifningen på höger gard (§ 14).

Kommenderas: (På bakre fotens klack i två mom.) *Tillbaka bytom-gard!* (Krök bakre knäet, för fötterna nära hvarandra, etc....) *Tu!*

§ 19. **På stället bytom gard.** 2 tempo.

1:a tempo. Främre foten flyttas intill den bakre, knäna bibehållas böjda.

2:a tempo. Kroppen vrides åt höger (venster) med stöd på främre fotens klack, och venster (höger) gardställning intages.

Kommenderas: (Med klack mot klack, i två tempo) *Bytom-gard!* (Sväng på främre klacken, etc....) *Tu!*

Anm. 1. Har den fäktande sporrar, begagnas ej detta sätt att ombyta gard.

Anm. 2. Instruktören må noga efterse vid dessa ombyten, att roteringen göres på klacken; dels för att bibehålla samma linie under ombytet, dels emedan den (klacken) utöfvar minsta friktionen mot marken.

§ 20. Sedan gardställnings intagande och ombyte af gard blifvit inöfvade, öfvergår man till instruerandet af de vid sabelfäktning förekommande rumförändringar, hvilka äro: half- och helmarsch, utfall framåt i linien eller ock åt sidan, samt paraderna med kroppen för sistnämnde rörelser.

§ 21. **Halfmarsch.**

A) Framåt från gardställning. 1 tempo.

Främre foten står stilla, den bakre framflyttas i rät vinkel mot den främre, låtande klacken tangera den utdragna linie, som delar det förra, främre fotbladet midt itu, knäna bibehållas böjda; minsta steget är: då den framflyttade fotens häl står i höjd med den stillastående stortå, största steget ungefär en fot längre, beroende på afståndet till motståndaren; lifvet föres väl fram, så att främre axeln är midt öfver främre fotens häl, och bakre axeln hålles väl tillbaka. Denna ställ-

ning kallas halfmarschställning. (Fig. 2 a — HW'.) *

Om man af någon orsak skulle anse det nödigt, kan den framflyttade foten placeras i halfrät vinkel mot den gamla främre, och något på sidan om linien (fig. 2 b — HW'); för öfrigt är ställningen lika med den ofvan beskrifna.

Har den fäktande sporrar, måste alltid denna slags halfmarsch begagnas. — Båda slagen kommenderas med: (Främre foten still, bakre axeln hålles tillbaka) *Halft framåt marsch... Ett!*

Anm. Bland fackmännen pågår ännu striden, huruvida det ena eller andra af de här anförda sätten är att föredraga; försvarare finnas för båda kategorierna. — De, som orda för att bibehålla främre foten i vinkelrät ställning till den andra uti halfmarschsteget, anföra: det enkla i formen hos en sådan rörelse, samt vinsten att slippa all rotering under marschen; de åter, som hålla på att foten skall ställas i halfrät vinkel, försvara denna sin åsigt med: det vägvinnande i en rumförändring, utförd efter dessa grunder, samt det smidiga och mjuka i en sådan marsch; hvad roteringen beträffar, så är den så lätt, att den ger sig sjelf efter blott någon kortare tids öfning.

Ett tredje sätt är att placera främre foten i halfrät vinkel, men verkställa roteringen på klacken; detta sätt har de båda föregåendes olägenheter, utan att förena i sig någon af deras fördelar. — (I detta arbete användes endast de båda första slagens marsch.)

Man har ansett sig böra anföra dessa trenne olika slags marscher, på det instruktören (läraren) må, efter egen pröfning, begagna den som för olika förhållanden etc. kan vara den lämpligaste.

B) Framåt från halfmarschställning. 1 tempo.

Bakre foten föres framom den främre utan att vridas, under det att bakre axeln bibehålles väl bortvänd, och gardställning intages (fig. 3 a — H'W'). — Står främre foten i halfrät vinkel, svänges bakre hälen in med stöd å fotbladet, sedan främre foten passerat förbi (fig. 3 b — H'W''); för öfrigt lika.

*) Här och i det följande betecknar H högra och W venstra foten, samt streckade H och W de resp. nya fotställningarna.

Kommenderas i förra fallet: (Främre foten still), i senare: (På främre fotens fotblad, hälen svänges in) *Halft framåt marsch... Ett!*

C) Bakåt från gardställning. 1 tempo.

Bakre foten står stilla, bakre axeln väl tillbaka-hällen, främre foten flyttas rätt tillbaka, och halfmarsch-ställning intages enligt denna §, Litt. A). Begagnas den andra slags halfmarschen, måste bakre hälen vridas undan, så att foten bildar halfrät vinkel mot ursprungliga linien, genom rotering på fotbladet, på det den främre foten (sporren) må kunna fritt passera.

Kommenderas i förra fallet: (Bakre foten still, bakre axeln hålles tillbaka), i senare: (Bakre hälen svänges undan etc....) *Halft tillbaka marsch... Ett!*

D) Bakåt från halfmarschställning. 1 tempo.

Främre foten flyttas tillbaka, och gardställning intages. — Lika för båda slagen af halfmarsch.

Kommenderas: (Bakre foten still) *Halft tillbaka marsch... Ett!*

Anm. 1. Vid lektionsfäktning flyttas bakre foten, vid halfmarsch framåt från gardställning, cirka 1 fot framför den stillastående tåspets. Samma förhållande eger rum, fastän i omvänd ordning, vid halfmarsch bakåt.

Anm. 2. Ifrån halfmarschställning kan ombyte af gard äfven ske, och verkställes då i 1 tempo på kommando: *Bytom-gard!* Eleven roterar på båda klackarne, och intager ombytt gardställning.

§ 22. Helmarsch (Passade).

En helmarsch består af tvänne halfmarscher.

A) Framåt från gardställning. 2 tempo.

1:a tempo. Verkställes enligt föregående §, Litt. A).

2:a tempo. Sker enligt samma §, Litt. B).

Kommenderas: *Helt framåt marsch... Ett! Två!* Då halfrät vinkel begagnas, kommenderas 1:a tempo lika, men vid 2:a tempo tillägges: (På främre fotbladet, sväng fram hälen)... *Två!*

B) Bakåt från gardställning. 2 tempo.

1:a tempo. Verkställes enligt föreskriften i föregående §, Litt. C).

2:a tempo. Verkställes enligt föreskriften i samma §, Litt. D).

Kommenderas: *Helt tillbaka marsch* ... *Ett!* (Bakre foten still)... *Två!* Begagnas halfrät vinkel tillägges: (Bakre hälen svänges undan) *Helt tillbaka marsch* . *Ett!* (Bakre foten still)... *Två!*

§ 23. **Utfall** göres framåt i linien samt inåt och utåt relativt till motståndaren.

A) Utfall i linien ifrån gardställning. 1 tempo.

Främre foten flyttas fram en fotlängd, och kroppen öfverlutas framåt, bakre knäet sträckes, så att hela bakre sidan från axelhålan till hälen bildar en rät linie, som lutar framåt, nästan i halfrät vinkel mot den uppbärande ytan; bakre axeln sänkes och den främre höjes något (för att blifva lika höga), så att främre axeln och tån ligga på samma lodräta linie, knäet något framom denna linie, den främre armen sträckes och höjes något, bakre handen bibehåller sitt stöd mot höften; hufvudet i oförändrad ställning till bålen (fig. 4 — HW).

Då ifrån denna ställning, som kallas utfallsställning, gard skall återtagas, flyttas främre foten tillbaka lika mycket, som den förut blifvit framflyttad, bakre knäet böjes, och gardställning enligt § 14 intages.

Kommenderas: (Främre foten flyttas fram, bakre knäet sträckes) *Fallut* ... *Ett!* (Främre foten flyttas tillbaka, bakre knäet böjes) *Gard!*

B) Utfall inåt * (motsvarande »ur linien qvarthugg»). 1 tempo.

Eleven vrider kroppen med stöd på bakre fotens klack $^1/_8$ cirkel åt egen ryggsida, främre foten flyttas samtidigt åt höger (venster), och främre knäet böjes, så

* Jemför anmärkningen vid § 10.

att ställningen blir lika med den i denna §, Litt A) beskrifna, med den skillnad att utfallet blifvit gjordt på en linie, som bildar halfrät vinkel mot gamla linien (fig. 5 — H'W'); främre armen sträckes och framföres ungefär vinkelrätt mot kroppens lodplan genom båda klackarna (då motståndare finnes riktas armen mot honom), bakre axeln hålles något tillbaka och den främre lyftes; ansigtet vändt i samma riktning som främre armen. — Då gardställning skall återtagas, vrides kroppen tillbaka på bakre fotens klack, främre foten återflyttas i ursprungliga linien, och vanlig gardställning intages.

Kommenderas: (På bakre fotens klack åt höger [venster]) *Inåt fallut* ... *Ett!* (På klacken tillbaka) *Gard!*

C) Utfall utåt * (svarande mot »ur linien tershuggs»). 1 tempo.

Främre hälen vrides, med stöd å fotbladet, $^1/_8$ cirkel åt venster (höger), bakre foten framflyttas så mycket, att utfallsställning intages på en linie, som bildar halfrät vinkel mot ursprungliga linien (fig. 6 — H'W'); främre armen utsträckt, hålles ungefär vinkelrätt mot kroppens lodplan genom båda klackarne (då man har motståndare, riktas armen mot honom); bakre axeln nästan i linie med den främre armen; ansigtet enligt föregående Litt. Då gardställning skall återtagas, flyttas främre foten tillbaka i gamla linien, hvarunder eleven vrider sig på bakre fotens fotblad och intager vanlig gard.

Kommenderas: (På främre fotens fotblad, sväng fram främre hälen, åt venster [höger]) *Utåt fallut* ... *Ett!* (På fotbladet tillbaka) *Gard!*

Anm. 1. Här och i det följande hänföras alltid anfallsrörelser ur linien till motståndarens inre eller yttre sida; så t. ex. betyder inåt fallut eller volt inåt, ett utfall eller en volt, som göres åt motståndarens inre sida, och tvärtom för rörelser utåt.

* Jemför anmärkningen vid § 10.

Anm. 2. Då det i fäktning är af vigt, att alla vändningar af kroppen ske på den del af foten, som är af kroppen mest betyngd, så har man antagit olika svängningspunkt för de båda utfallen ur linien; vid inåt fallut är det onekligt bakre hälen som gifver mesta stödet åt kroppen under sjelfva rörelsen, liksom vid utåt fallut, främre fotbladet är den kroppsdel, som längst uppbär tyngden till dess den framflyttade bakre foten öfvertager denna roll. — Dessutom är det en annan vigtig lag i fäktningen, hvilken man ej får förbise, särdeles med ett så tungt vapen som sabeln är, nemligen att söka vinna rummet af sin motståndare; detta mål ernås lättare genom rotering på fotbladet än klacken, vid utfall utåt.

§ 24. **Paradrörelser** med kroppen för utfall inåt och utåt *.

A) För utfall inåt. 1 tempo.

Eleven roterar, med bibehållen gardställning, på främre fotens klack $^1/_8$ cirkel åt egen ryggsida (fig. 7 — H'W'). — Då gardställning skall återtagas, svänges tillbaka på främre klacken, i gamla linien.

Kommenderas: (På främre fotens klack, med bibehållen gardställning, sväng undan bakre axeln) *Parera inåt fallut* ... *Ett!* (På klacken tillbaka) *Gard!*

B) För utfall utåt. 1 tempo.

Eleven vänder sig på bakre fotens fotblad, och främre foten flyttas bakåt i halfmarschställning, kroppen vrides ur linien $^1/_8$ cirkel åt höger (venster) (se fig. 8 — H'W') **. — Gardställning i gamla linien återtages genom rotering på samma fotblad, som förut, och den andra fotens framflyttande på gardafstånd.

Kommenderas: (På bakre fotens fotblad i halfmarschställning bakåt) *Parera utåt fallut* ... *Ett!* (På fotbladet framåt) *Gard!*

Anm. 1. Att vid paraderna för anfall ur linien svänga kroppen jemnt $^1/_8$ cirkel är ej exact, emedan i verkligheten vinkeln mellan gamla och nya linien blir något mindre (§

* Jemför anmärkningen vid § 10.

** Å figurerna utmärkes (der så anses behöfligt) fotens ställning i halfrät vinkel, och de derifrån härledda förflyttningar etc. med rödt.

67), samt dessutom helt och hållet beroende på motståndarens utfall; men man har antagit förestående mått å svängningsvinkeln, för att underlätta nybegynnarens uppfattning af rörelsen, isynnerhet som dessa paradrörelser här (1:a lektionen) öfvas utan motståndare.

Anm. 2. Vid paradrörelserna för oftanämnde utfall, har man utgått från den regeln att draga undan den hotade sidan af kroppen, genom rotering på den för denna rörelse lämpligaste delen af foten; således måste vändningen till parad mot inåt fallut, ske på främre klacken, såsom erbjudande den minsta glidningsytan mot marken; vid försvaret mot utåt fallut skulle det synas, som det rättaste vore att äfven rotera på klacken, men främre fotens tillbakaflyttning i halfmarschställning underlättas betydligt genom hälens undansvängande (med sporrar är det nödvändigt); genom den här ofvan antagna vändningen vinnes dessutom rum i försvaret. — Man har således fått ett slags enhet i rörelserna ur linien, i så fall, att inåt fallut och paraden derför ske på klacken, samt utåt fallut och dess parad på fotbladet.

§ 25. **Utgångsställnings** återtagande ifrån gardställning (verkställes endast från höger gard). — 2 tempo.

1:a tempo. Man vänder på venstra fotens klack, högra foten flyttas intill den venstra i rät vinkel, hvarunder eleven reser sig upp i ledet och intager frontställning; högra armbågen sänkes och högra handen föres så, att tummen kommer midt framför högra axeln, i höjd med munnen och i samma plan med främre delen af ansigtet; venstra armen fälles till sidan.

2:a tempo. Högra handen föres till höften och »ställning till sabelhuggning» (§ 12) intages.

Kommenderas: (På venstra fotens klack i två tempo) *På axel gevär! Tu!*

§ 26. ***2:a lektionen*** innehåller 2:ne delar; 1:a delen: beskrifning öfver sabelns konstruktion, benämningen af dess särskilda delar, klingans indelning, sabelns hållande i gard samt slutligen repetition af 1:a lektionens redan inlärda rörelser med vapen i hand; 2:a delen: utförandet af hugg och stötar på stället med afdelta momenter (tempo), på det sätt att armens

omvridning m. m. sker på kommando-ordet: *Hugg!* (armens uppvinkling vid stötarne på: *Ett!*), och sjelfva hugget (stöten) fullbordas på: *Tu!* (se § 9).

§ 27. Denna lektion, såväl som de nästföljande, t. o. m. den 6:e, gifves enskildt åt eleven; i de derpå följande sammansättas de fäktande 2 och 2 i par.

Lektionens 1:a del.

§ 28. Af sabelmodeller finnas många slag; men den allmännast förekommande sorten består af: en rak eller obetydligt böjd klinga, något urskålad längs medellinien, samt med slipad egg; somliga något bredare åt spetsen; fästet försedt med kafvel eller handtag af trä eller dylikt, och enkel eller dubbel parerbygel, eller ock en genombruten plåt; samt för alla modeller en skarp spets på klingan, för att äfven kunna begagnas såsom stöt-vapen.

Klingan från parerplåten är ungefär 5 à 6 tum längre än den utsträckta armen, från axelhålan till yttersta fingerspetsen; bredden vid fästet vexlar från 8 à 9 linier till 1 à 1,2 tum, och afsmalnar först 2 à 3 tum från slutet till en skarp spets.

Till lektionsfäktning begagnas en vanlig sabelklinga, hvars spets är afslipad 1 à 2 tum (efter den prickade linien å fig. 9), för att ej skada vid stötars utförande; klingan är monterad med ett fäste, bestående af träkafveln *t*, som är utskuren i fina rutor, för att hindra handen att glida, messingskappan *k* och ringen *r*, hvilka förstärka kafveln, den af mindre hål (för att göras lättare) genomborrade parerplåten *p* af jernbleck, försedd med en stark jernbygel *bb'*, som går från fästknappen *n*; uti parerplåten äro 2:ne större hål, ett upp- och ett nedtill, hvarigenom klingans angel trädes. — På botten af parerplåten ligger oftast en tjock skinnlapp *l*, på det att ej knogarne må skadas mot jernplåten; *h* är en holk eller knapp af jern, som hindrar kafveln att lossna från kappan.

§ 29. Sabelklingan indelas uti anfalls- eller huggdelen, som sträcker sig från spetsen till $^2/_3$ inpå

klingan, samt försvars- eller paraddelen, som utgör den återstående $^1/_3$, eller till fästet. Man begagnar dessa olika delar, såsom ock deras namn antyda, till anfall och försvar.

§ 30. Då sabeln hålles vid sidan (»på axel gevär») stödes fästet mot högra höften, sabelryggen mot axeln, och tummen samt de tre främsta fingrarne omslutande kafveln, med lillfingret bakom densamma (jemför § 12). — Vid gardställnings intagande föres sabeln ginaste vägen från höften och fattas med fullt tag om kafveln, tummen under, och de öfriga fingrarne omslutande densamma; ryggen af kafveln midt i tumgreppet; sabeln hålles sedan så, att fästknappen är midt framför främre bröstvårtan, handleden kupad och knogarne uppåt vända; klingan, med eggen utåt, snedt framför bröstet, så att venstra (högra) axeln betäckes, spetsen i höjd med egna eller motståndarens ögon; rät linie från armbågen till spetsen. Detta är ters-gard (fig. 10), och intages alltid då det kommenderas: *Gard!* Om sabeln för öfrigt hålles lika, men nagelarne vändas uppåt, kallas det läge vapnet då har: qvart-gard (fig. 11).

§ 31. Sedan detta är genomgånget, repeteras 1:a lektionens alla rörelser, med sabel i hand (utan att göra några hugg).

Lektionens 2:a del.

§ 32. Instruktören ställer sig framför eleven, som står i gard, håller egen sabel invid fästet, i venstra handen, lägger sedan klingan i kors med den fäktandes (ters-gard); fattar, stående vid elevens bröstsida, dennes klinga invid fästet (fig. 12 a) och kommenderar, för att ej trötta: *Sträck knäna!* (hvilket äfven iakttages vid instruerandet af de följande huggen och stötarne).

Derefter instrueras:

§ 33. **Qvarthugg.** 1 tempo (2 mom.).

1:a mom. Armbågen böjes, mer eller mindre, allt efter som man vill göra hugget stort eller litet; lill- och ringfingrarne lossas något från kafveln, eggen af klingan vrides uppåt.

2:a mom. Strykes egen sabel längs efter instruktörens klinga samt föres öfver på andra sidan; en båge uttages och hugget uthugges genom att sträcka armen, på samma gång som en knyck göres på handlofven, och tillknipa med fingrarne om kafveln; efter huggets uthuggande skola naglarne vara uppvända, samt axeln, handen och sabelspetsen i en rät linie riktad på den punkt hvaråt man hugger.

Skulle, ifrån den nu erhållna ställningen, qvarthugg ånyo utföras, sker det i 2:ne mom.

1:a mom. Armen omvrides ända ifrån axeln, armbågen böjes, lill- och ringfingrarne lossas något ifrån kafveln; eggen af klingan vrides upp- och utåt.

2:a mom. Hugget uthugges, genom att göra en båge med sabeln åt samma sida, följande i början instruktörens klinga, samt genom att sträcka armen, göra en knyck på handlofven och knipa till med fingrarne om kafveln.

Härefter kommenderar instruktören:

I-gard! (hvilket framgent iakttages före alla rörelsers kommenderande), ställer sig sjelf till hälften i gard framför eleven, fattar om spetsen af hans klinga (fig. 12 b), för att styra densamma, och kommenderar:

Stå qvarthugg! (Böj armbågen, lossa lill- och ringfingrarne från kafveln, stryk efter klingan, långsamt), instruktören släpper elevens klinga och kommenderar: *Tu!* (Sträck armen).

Stå qvarthugg! (Vrid om armen, sänk handen, tag ut en båge åt samma sida). *Tu!* (Sträck armen). *Gard!* Vapnet föres öfver instruktörens sabelspets, hvilket iakttages vid alla tillfällen då gard ej intages från klingornas läge i ters eller prim-utom.

Derefter göres gardombyte och samma sak öfvas i venster gard, hvarefter gardombyte ånyo göres.

§ 34. **Tershugg.** 1 tempo (2 mom.).

Instruktören lägger sablarne i qvart-läge (naglarne uppåt); stående vid den fäktances ryggsida, fattar han egen sabel med högra handen, samt vid fästet på ele-

vens sabel med den venstra (fig. 13); derefter instrueras hugget efter samma grunder (fastän åt motsatt håll), som för qvarthugget äro angifna. — Instruktören fattar vid spetsen af elevens sabel i likhet med beskrifningen för qvarthugget (fig. 12 b). — Derpå kommenderas:

Stå tershugg! (Samma halfinstruktion, som vid qvarthugg). — *Tu!* (Med omvriden arm etc.) *Stå tershugg! Tu!* o. s. v.

Anm. Qvart- och tershugget kan vara högt eller lågt, allt efter som det riktas mot öfre eller nedre delen af anfallstaflan. — Båda huggen äro vågräta, eller ock skilja de sig föga från denna riktning.

§ 35. **Priminomhugg.** 1 tempo (2 mom.).

Instruktören, stående vid den fäktandes ryggsida, med egen sabel under venstra armen (eller bortlagd), stöder med venstra handen elevens underarm och fattar med den högra framom fästet. — (Fig. 14 a).

1:a mom. Armen sträckes i det närmaste, lill- och ringfingrarne lossas något från kafveln, eggen vrides uppåt och man syftar öfver fästets främre del på den punkt, åt hvilken man vill rikta hugget.

2:a mom. Klingan föres, under fortfarande syftning öfver fästet, i en båge åt eget bröst, med spetsen först nedåt, sedan nedifrån och uppåt, samt slutligen uppifrån och nedåt; hugget uthugges genom armens fullkomliga sträckande, fingrarnes tillknipande om fästet, och en knyck på handlofven.

Efter huggets uthuggande bör handen vara i höjd med axeln, klingans spets något lägre. Qvart- eller tershugg efter prim-inom, verkställes lika som qvart- eller tershugg ifrån qvart (§§ 33 och 34).

Instruktören ställer sig framför den fäktande och kommenderar:

Stå priminomhugg! Instruktören stiger fram ett steg och fattar med venstra handen om elevens sabel vid fästet, med klingan till höger om sig, för att föra handen i sitt rätta läge (fig. 14 b); när hugget uthugges (på kommandoordet *Tu!*), släpper han klingan

och går tillbaka; då qvart- eller tershugg skola utföras härifrån, fattas vid spetsen enligt instruktionen för dessa hugg.

(Halfinstruktion till priminomhugg: Sträck armen, lossa lill- och ringfingrarne, syfta öfver plåten, låt sabeln gå åt eget bröst). — *Tu!* (Sträck armen, sänk spetsen). — *Stå qvart-(ters-)hugg!* (Vrid om armen etc., vänd upp eggen, böj armen, etc.) *Tu!* o. s. v.

§ 36. **Primutomhugg.** 1 tempo (2 mom.).

Instruktören ställer sig, med egen sabel under högra armen eller bortlagd, vid elevens bröstsida, vrider hans arm och sabel i qvart-läge, understöder med högra handen hans underarm och fattar med den venstra vid sabelfästet (fig. 15 a).

1:a mom. Armbågen böjes något, lill- och ringfingrarne lossas ifrån kafveln, eggen vrides uppåt och man syftar öfver fästets främre del på den punkt man vill träffa.

2:a mom. Klingan föres i en båge åt egen rygg, efter de för priminomhugg angifna grunder.

Sedan hugget är fullbordadt bör handen vara i höjd med axeln, sabelspetsen något lägre. — Ters- eller qvarthugg ifrån primutom verkställes likasom ters- eller qvarthugg ifrån ters (§§ 34 och 33). Instruktören, stående framför eleven, kommenderar:

Stå qvarthugg! Tu! Stå primutomhugg!

Instruktören stiger fram ett steg, och fattar om den huggandes sabel framom sin egen, med elevens sabelklinga till venster om sig (fig. 15 b); se vidare beskrifningen öfver priminomhugg. — (Halfinstruktion: Böj armen något, lossa lill- och ringfingrarne, syfta öfver plåten, låt sabeln gå åt egen rygg). *Tu!* (Sträck armen, höj handen). *Stå ters-(qvart-)hugg! Tu!* o. s. v.

Anm. 1. Vid priminomhugg föres främre handen något utåt, och vid primutom något inåt (hänfördt till anfallsplanet), dels för att motarbeta den benägenhet som nybörjaren vanligen har att föra handen i motsatt riktning, dels för att bättre skydda handen och underarmen under hugget. — Bägge primhuggen äro lodräta.

Anm. 2. Sabeln bör aldrig kastas mera tillbaka, vid något af ofvannämnda 4 hugg, än att den bildar ungefär 45° vinkel mot armen.

§ 37. Stötar med sabel äro 2:ne: ters- och qvartstöt, allt efter klingans läge på ters- eller qvartsidan om motståndarens vapen; båda stötarne äro uppvinklade, och göras antingen öfver motståndarens fäste, då stöten får namn af hög, eller ock under detsamma, då den benämnes låg, iakttagande att stötarne riktas åt närmaste delen af bröstet (anfallstaflan); således beror det på motståndarens läge med sin hand huruvida stöten bör blifva af ena eller andra slaget.

Anm. Den låga tersstöten kallas äfven sekundstöt.

§ 38. **Tersstöt.** 2 tempo.

Instruktören med egen sabel under venstra armen eller bortlagd, ställer sig vid elevens ryggsida och fattar med venstra handen om hans öfverarm, och med högra om sabelklingan, straxt bredvid fästet (fig. 16 a).

1:a tempo. Armbågen böjes samt föres uppåt och bakåt, så att öfver- och underarmen nästan bilda halfannan rät vinkel; axeln, armbågen och sabeln i samma plan, tummen längs med kafvelns rygg, för att få mera styrka och säkerhet i stöten; armbågen, handen och sabelspetsen i en rät linie, riktad på den punkt man afser att träffa, klingans ena flatsida vänd nedåt; bakre axeln hålles väl tillbaka vid uppvinklingen (figg. 16 a och b).

2:a tempo. Stöten fullbordas genom att kraftigt utsträcka armen, så att densamma jemte vapnet i sista momentet sammanträffar med anfallslinien, hvarvid instruktören, med händerna fortfarande om den fäktandes arm och sabel förer hans hand och klinga så, att stöten utföres riktigt. Instruktören fattar sedan, stående framför eleven, vid spetsen af klingan (öfver eller under sitt eget fäste) och kommenderar:

Stå hög(låg)tersstöt... Ett! (För upp armbågen, sänk handen; låt armbåge, hand och spets vara i en rät linie, sänk (höj) spetsen). *Tu!* (Sträck armen). —

Stå priminom(utom)hugg! Tu! Verkställes efter samma grunder, som i § 35 (§ 36) äro anförda.

§ 39. **Qvartstöt.** 2 tempo.

Instruktören ställer sig enligt beskrifningen i föregående §, och vrider elevens hand i qvart.

1:a tempo. Armbågen böjes, så att öfver- och underarmen bilda rät vinkel mot hvarandra, samt föres på samma gång bakåt, så att den stannar ungefär en tvärhand från bröstet; öfver- och underarmen samt sabeln i stöt- (anfalls-) planet, spetsen riktad mot stötpunkten, flata sidan af klingan vänd nedåt, handen straxt nedanför axeln, lill- och ringfingrarne något lossade från kafveln, tummen längs med ryggen af densamma (fig. 17).

2:a tempo. Stöten verkställes genom armens hastiga utsträckande, samt fingrarnes tillknipande om kafveln.

Instruktören förer den fäktandes arm och sabel i stötplanet, i likhet med hvad som är omförmäldt vid beskrifningen på tersstöt; fattar derpå, stående framför, vid elevens sabelspets och kommenderar:

Stå hög (låg) qvartstöt... Ett! (För in armbågen, låt arm och sabel vara i samma lodplan, lossa lill- och ringfingrarne, sänk (höj) spetsen). *Tu!* (Sträck armen) *Stå primutom(inom)hugg! Tu!* Sker efter samma grunder, som i § 36 (§ 35).

§ 40. Derefter öfvas huggen och stötarne i en följd, blott med begagnande af s. k. half-instruktion; denna lektion, så väl som de följande, afslutas med att kommendera:

På axel-gevär! som verkställes enligt § 25, med den skillnad att man nu har sabel i hand, hvilken föres efter grunderna i nämnde §.

§ 41. ***3:e lektionen*** innefattar utförandet af hugg och stötar med afdelning under halfmarsch eller utfall. 1:a mom. (tempo) af hugget (stöten) verkställes

samtidigt med marschen eller utfallet på kommando-ordet: *Hugg!* (vid stöten på: *Ett!*); 2:a mom. (tempo) utföres på kommando: *Tu!*

Anm. Armens omvridande (uppvinkling) bör ega rum sedan marschsteget (utfallet) blifvit gjordt, emedan kroppen behöfver en fastare ställning för att utföra hugget (stöten), än om detta 1:a mom. (tempo) skulle göras under stillastående, och sedan hugget (stöten) fullbordas under rörelse af kroppen.

§ 42. Half-instruktion användes, der så anses behöfligt, enligt grunderna derför i 2:a lektionen. Instruktören fattar om den huggandes sabel vid spetsen eller fästet, efter omständigheterna.

Exempel på 3:e lektionen:

I-gard! Halft framåt eller blott: *Framåt qvarthugg! Tu! Stå qvarthugg! Tu! Framåt tershugg! Tu! Stå tershugg! Tu! Halft tillbaka* eller endast: *Tillbaka priminomhugg! Tu! Stå qvarthugg! Tu! Tillbaka primutomhugg! Tu! Stå tershugg! Tu! Framåt låg tersstöt... Ett! Tu! Tillbaka primutomhugg! Tu! Stå qvarthugg! Tu! Framåt låg qvartstöt... Ett! Tu! Tillbaka priminomhugg! Tu! Fallut tershugg! Tu! Liggande* qvarthugg! Tu!* o. s. v. *Framåt** primutomhugg! Tu! Tillbaka hög tersstöt... Ett! Tu! Stå priminomhugg! Tu! Framåt hög qvartstöt... Ett! Tu! Framåt primutomhugg! Tu!* o. s. v.

Derefter ombyte af gard, och samma öfningar för vänstra handen.

Anm. 1. I stället för det längre kommando-ordet: *Halft framåt! (tillbaka!)*, begagnas oftast blott: *Framåt! (Tillbaka!)*.

Anm. 2. Innan man öfvergår till 4:e lektionen, bör eleven lära sig göra hugg och stötar, utan att instruktören, medelst fattning af hans sabel, visar vägen.

* Hugg utförda från utfallsställning, vare sig *i* eller *ur* linien, kallas för »liggande».

** Half- (hel-) marsch framåt (bakåt) från utfallsställning verkställes enligt grunderna för dessa rumförändringars utförande direkte från gard (§§ 21 och 22).

§ 43. Uti ***4:e lektionen*** öfvas alla slags anfallsrörelser med sabel; afdelningen vid huggen bortlägges, d. v. s. att hugget och sjelfva anfallsrörelsen med kroppen sammanträffa i sista ögonblicket, och utföras då med tillbörlig kraft och hastighet; vid stötarne bibehålles dock fortfarande afdelningen, till mera säkerhets vinnande. — Då två eller flera rörelser följa på hvarandra, skiljas de åt medelst räkning af: *Ett! Två! (Tvåtre!)* o. s. v. (§ 9); de utföras således med uppehåll emellan.

Anm. Ifrån och med 4:e lektionen bortlägges äfven att afdela tempo (mom.) vid ombyte af gard och vid »på axel gevär».

§ 44. Lektionen gifves alltid i en viss ordning, sålunda: att början göres med ett hugg (en stöt) på hvarje halfmarsch, sedan 2:ne hugg (en stöt och ett hugg) på tvänne halfmarscher (helmarsch), derefter trenne hugg (en stöt och 2:ne hugg) på en helmarsch; hugg ur linien (äfven från halfmarschställning) samt marscher derifrån, enligt nedanstående grunder; hugg ur linien från hugg ur linien samt slutligen voltrörelser och bågmarscher med hugg. — I början kan lektionen — för att ej blifva så lång — sönderdelas i 2:ne delar; 1:a delen: rörelser i linien; 2:a delen: rörelser ur linien m. m.

Samtidigt med 4:e lektionen kan hela styrkan ställas på ett eller två led, med tillbörliga afstånd, och öfvas i marscher, utfall i och ur linien m. m. samt fria hugg.

Lektionens 1:a del.

§ 45. **Ett hugg (en stöt) på hvarje halfmarsch eller utfall, omvexlande med hugg under stillastående.**

Framåt qvarthugg! Stå qvarthugg! Framåt tershugg! Stå tershugg! Tillbaka priminomhugg! Tillbaka primutomhugg! Med appell stå tershugg! Framåt låg ters-(sekund-)stöt... Ett! Tu! Framåt primhugg! Stå qvarthugg! Framåt låg (hög)

qvartstöt .. Ett! Tu! Framåt priminom-(utom-) hugg! Fallut tershugg! Liggande dubbel prim- (priminom- och utom-)hugg... Ett! Två! Framåt qvarthugg! Framåt tershugg! o. s. v.

Ombyte af gard och detsamma med vänstra handen, samt åter ombyte af gard.

§ 46. **Två hugg (en stöt och ett hugg) på 2:ne halfmarscher.**

Helt tillbaka priminom- och utomhugg... Ett! Två! Helt framåt priminom- och lågt qvarthugg... Ett! Två! Helt framåt primutom- och lågt tershugg... Ett! Två! Med appell stå qvarthugg! Helt tillbaka ters- och priminomhugg... Ett! Två! Helt framåt qvartstöt och primhugg... Ett! Två! Tre! Fallut qvarthugg! Liggande primutomhugg! Helt framåt låg tersstöt och primhugg... Ett! Två! Tre! o. s. v.

Man bör öfva nybörjaren att göra 2:ne hugg under blott en kroppsrörelse, innan man öfvergår till 3:ne hugg på helmarschen. — Dessa hugg utföras då sammandragna; t. ex. *Halft framåt dubbel prim- (dubbel qvart- eller ters-) hugg... Etttvå! Gard! Framåt (Tillbaka) priminom- och qvarthugg (primutom- och tershugg)... Etttvå!* o. s. v.

§ 47. **Tre hugg (en stöt och 2:ne hugg) på en helmarsch.**

Då 3:ne rörelser af sabeln skola utföras på en helmarsch, göres vanligtvis ett hugg (en stöt) på första halfmarschen, derefter ett uppehåll, och sedan de båda andra rörelserna (sammandragne) på nästa halfmarsch, d. v. s. det mellersta hugget blott markeras (jemför noten till § 9).

T. ex. *Helt framåt qvart- ters-qvarthugg... Ett! Tvåtre! Stå tershugg! Helt framåt forcera hög tersstöt, dubbel primhugg... Ett! Tvåtre!* (»forcera» är: att genom tryckning på motståndarens klinga söka att tvinga in stöten; den göres som en vanlig hög

stöt, men afdelas ej i tempo vid detta tillfälle). *Stå qvarthugg! Helt framåt låg qvartstöt, dubbel primhugg... Ett! Två! Trefyra! Helt framåt högt- lågt qvart- (dubbel qvart-) och primhugg... Ett! Tvåtre! Helt tillbaka högt- lågt ters- (dubbel ters-) och primhugg... Ett! Tvåtre! Gard! Helt framåt dubbel prim- och qvart- (ters-) hugg... Ett! Tvåtre! Helt framåt tre primhugg... Ett! Tvåtre!* o. s. v.

Lektionens 2:a del.

§ 48. **Hugg ur linien och gard derifrån.**

Inåt fallut qvarthugg! Liggande tershugg! Primhugg! o. s. v. *Gard! Stå en appell!* (Med omvriden arm) *Utåt fallut tershugg! Liggande dubbel primhugg... Ett! Två!* o. s. v. *Gard!* etc.... Båda dessa rörelser ur linien verkställas enligt § 23, Litt. B) och C), med tillägg af hugget.

§ 49. **Marsch framåt från hugg ur linien, med ett hugg på hvarje fotflyttning.**

Från inåt fallut qvart- (ters-, prim- etc....) hugg.

Den främre foten vrides, genom rotering på fotbladet*, så att den kommer att stå i den nya marschlinien (som ungefär är vinkelrät mot den linie, på hvilken utfallet gjordes), den bakre foten framflyttas i rät (halfrät) vinkel mot den främre, så att halfmarschställning uppkommer på nyss omnämnde nya linie (fig. 18 — H"W"); hugget verkställes.

Kommenderas: (Främre hälen bakåt, i halfmarschställning) *Framåt ters- (qvart-, prim- etc. ..) hugg!* o. s. v. *Tillbaka gard! (Gard!).*

Från utåt fallut ters- (prim- etc....) hugg.

Den bakre foten flyttas fram i den blifvande nya marschlinien (som nästan är vinkelrät mot den förra), så att gardställning uppkommer, genom insvängning af

* Den delen af foten, som vid detta utfall är mest betyngd af kroppen (se vidare anm. vid § 23).

den nuvarande bakre hälen (fig. 19 — H"W"); hugget verkställes.

Kommenderas: (Bakre foten i gardställning på nya linien) *Framåt qvart- (prim-* etc....) *hugg!* o. s. v.

Anm. 1. De stora bokstäfverna å fig. gälla för 1:a man, de små för 2:a man (instruktören).

Anm. 2. Vid början af undervisningen kan med fördel begagnas, att med krita eller dylikt upprita på golfvet de olika riktningar man har att följa, såväl vid utfallen ur linien, som vid de nya rörelser man derifrån kan utföra med kroppen, i enlighet med här ofvan och i det följande åberopade figurer.

§ 50. **Helmarsch från hugg ur linien med 2:ne hugg (en stöt och ett hugg) under marschen.**

Inåt fallut tershugg! Helt framåt qvart-primhugg... Ett! Två! Framåt låg tersstöt... Ett! (Stöt ut och) *framåt primhugg... Tvåtre!* o. s. v. *Med appell stå qvarthugg! Utåt fallut qvarthugg! Helt framåt ters-primhugg... Ett! Två! Framåt låg qvartstöt... Ett!* (Stöt ut och) *framåt primhugg... Tvåtre!* o. s. v.

§ 51. **Helmarsch från hugg ur linien med 3:ne hugg (en stöt och 2:ne hugg) under marschen.**

Inåt fallut qvart-primhugg... Etttvå! (se § 46). *Helt framåt ters- qvart-primhugg... Ett! Tvåtre! Helt framåt låg tersstöt, dubbel primhugg... Ett! Två! Trefyra!* o. s. v. *Utåt fallut ters-primhugg... Etttvå! Liggande lågt qvarthugg! Helt framåt forcera hög qvartstöt, dubbel primhugg... Ett! Tvåtre!* eller: *Helt framåt tre primhugg... Ett! Tvåtre!* o. s. v.

Till undvikande af att stanna i halfmarschställning efter helmarsch från utåt fallut, kan man kommendera:

Framåt, helt framåt qvart-ters- dubbel primhugg... Ett! Två! Trefyra! då först gardställning intages och sedan utföres en helmarsch.

§ 52. **Utfall ur linien från halfmarschställning.**

Halft framåt qvarthugg! (Med svängning på främre klacken, åt höger [venster]), om främre foten står i rät vinkel till den bakre; annars: (Främre foten still, åt höger [venster]) *Inåt fallut tershugg!* (Fig. 20 — H'W" [H'W'])*. *Gard! Halft framåt sekundstöt... Ett! Tu!* (På bakre fotens fotblad, åt venster [höger]) *Utåt fallut primhugg!* (Fig. 21 — H'W"). *Gard!* o. s. v. Halfmarschen och utfallet kunna ock verkställas på samma kommando-ord: *Halft framåt inåt (utåt) fallut qvart-prim (ters-prim-) hugg... Ett! Två!*

Anm. Genom att sammandraga halfmarschen och utåt fallut, minskas ej afståndet från motståndaren mer, än om utfallet verkställts direkte, utan föregående rumförändring.

§ 53. **Hugg ur linien från hugg ur linien.**

Inåt fallut qvarthugg! (Fig. 22 — H'W'). (Främre foten still) *Utåt fallut tershugg!* (samma fig. — H'W"). (Främre foten still) *Inåt fallut primhugg!* (Fig. 22 — H"W") o. s. v. Rörelser framåt och bakåt ifrån något af dessa utfall verkställas i likhet med §§ 49 och 68.

§ 54. **Volter med hugg.**

A) Från gardställning.

Volt inåt.

Den främre foten flyttas åt höger (venster) och något framåt, 2:ne gånger sin längd (fig. 23 — H) samt mottager kroppstyngden; med detsamma flyttas den bakre på gardafstånd bakom, under det att kroppen svänger $^1/_{16}$ cirkel, med stöd å främre klacken, åt egen ryggsida (fig. 23 — H"W').

Kommenderas: (På främre klacken åt höger [venster]) *Volt inåt prim- (qvart-, ...) hugg! Gard* o. s. v.

---

* De inom hakar stående bokstäfverna gälla för fotens ställning etc. i halfrät vinkel.

Volt utåt.

Bakre foten flyttas åt venster (höger) ungefär 3 fot och något framåt (fig. 23 — W") samt emottager kroppstyngden, den främre foten flyttas ögonblickligen efter på gardafstånd från den bakre, hvarefter roteras på bakre klacken, så att gardställning intages på en linie, som bildar $^1/_4$ rät vinkel mot gamla marschlinien (fig. 23 — H'"W'").

Kommenderas: *Stå qvarthugg!* (På bakre klacken åt venster [höger]) *Volt utåt prim- (ters-, ...) hugg! Gard!* o. s. v.

B) Från halfmarschställning.

Volt inåt.

Bakre foten flyttas 2:ne fötters längd framåt och åt höger (venster), räknadt från den förutvarande främre foten, på samma gång den sistnämnde foten flyttas bakom på gardafstånd, och $^1/_{16}$ cirkels vändning göres på främre klacken åt egen ryggsida (fig. 24 — H'W").

Kommenderas: *Framåt (Tillbaka) marsch... Ett!* (Bakre foten åt höger [venster]) *Volt inåt primhugg! (dubbel prim-, prim-qvarthugg* etc. ... *Etttvå!) Gard!* o. s. v.

Volt utåt.

Främre foten flyttas åt sidan, i likhet med föreskriften i denna §, Litt. A), bakre foten flyttas fram och gardställning intages på den nya linien, som gör $^1/_4$ rät vinkel mot den gamla, genom svängning på bakre klacken (fig. 24 — H"W"').

Kommenderas: *Framåt (Tillbaka) qvarthugg!* (Främre foten åt venster [höger]) *Volt utåt primhugg! (ters-primhugg* etc. *dubbel primhugg* ... *Etttvå!) Gard!* o. s. v.

§ 55. **Bågmarscher med hugg från utfall ur linien.**

A) Från inåt fallut qvarthugg, bågmarsch ters- och qvarthugg. 2 tempo.

1:a tempo. Bakre foten flyttas i halfmarschställning framom den främre, i likhet med föreskriften i § 49, och tershugget utföres (fig. 25 — H″W″ [H″W″]).

2:a tempo. Under rotation å främre klacken och fotbladets framvridande, göres ånyo ett utfall inåt, på en linie, som går parallel med ursprungliga linien, och qvarthugget utföres (fig. 25 — H‴W‴ [H‴W‴]).

Kommenderas: (Först i halfmarsch på nya linien och sedan utfall) *Bågmarsch ters-qvarthugg... Ett!* (På klacken) *Två! Gard!* o. s. v.

Från ställning med främre foten i halfrät vinkel utbytes sista kommando-ordet mot: (Främre foten still) *Två!* o. s. v.

B) Från utät fallut tershugg, bågmarsch qvart- och tershugg. 2 tempo.

1:a tempo. Bakre foten flyttas i gardställning framom den främre (fig. 26 — H″W″) och qvarthugget göres.

2:a tempo. Med stöd å främre fotens fotblad och hälens framsvängande, göres ytterligare ett utfall åt motståndarens yttre sida, på en linie, som går jemnlöpande med gamla linien, och tershugget utföres (fig. 26 — H‴W‴).

Kommenderas: (Först i gard, sedan utfall) *Bågmarsch qvart-tershugg... Ett!* (På fotbladet) *Två! Gard!* o. s. v.

§ 56. I stället för sista qvarthugget i Litt. A), och sista tershugget i Litt. B) föregående §, kan man begagna, i förra fallet: qvinthugg, som i det närmaste liknar ett qvarthugg, men riktas — genom stark böjning i handleden och uppvridning af naglarne — nerifrån och uppåt, mot motståndarens skref eller undre delen af främre armen; i senare: sekundhugg, som liknar tershugget, men riktas — genom att ytterligare vrida om armen, och lägga tummen längs med kafvelns rygg, för att få mera styrka och säkerhet — nerifrån och uppåt, emot samma anfallsdelar som qvinthugget.

Anm. Dessa hugg få icke begagnas under kontrafäktning, såvida man ej har tillräckligt starkt skydd för nedre delen af bålen och underarmen; och böra, i alla hänseenden, utföras ytterst varsamt för att ej åstadkomma skada.

§ 57. ***5:e lektionen*** innehåller försvaret (paraderna) mot de, i det föregående omnämnde, anfallsrörelser. — Alla parader ske i ett tempo (vid de uppvinklade stötarne, då dessa ske med afdelning, i sista tempo't af stöten); men då tvänne eller flera parader skola göras efter hvarandra, verkställas rörelserna med uppehåll emellan och på räkning af: *Ett! Två! Tre! (Tvåtre!)* o. s. v.

§ 58. Före lektionens början genomgås ånyo med eleven klingans indelning (§ 29); paraden göres med det starka (paraddelen) af egen klinga, mötande motståndarens anfallsdel, egg emot egg, på så sätt, att vid primparaderna klingornas träffpunkt infaller på gränsen mellan försvars- och anfallsdelen, nästan mera åt den senare, dock så att motståndarens klinga slutligen stannar mot egen paraddel; samma förhållande eger rum vid afböjning för stötarne. För att alltid kunna iakttaga ofvanstående föreskrift, måste armen böjas, mer eller mindre, beroende på afståndet från motståndaren samt dragas tillbaka (nödvändigheten häraf visas). Armen får aldrig sträckas så mycket vid en paradrörelse, att den blifver alldeles rak, emedan man då förlorar den noggranna känsel af motståndarens vapen, som är nödvändig för att rätt kunna följa hans rörelser; deremot bör alltid handlofven hållas styf i samma ögonblick klingorna träffas.

§ 59. För att ej blifva för lång, indelas lektionen i 3:ne delar; 1:a delen: parader för hugg och stötar i linien: 2:a delen: parader för hugg ur linien (äfven från halfmarschställning), jemte marscher derifrån, samt parader för hugg och stötar, då man sjelf gjort utfall ur linien; och slutligen 3:e delen: högparader samt parader för volter och bågmarscher.

§ 60. Under instruktionen af de olika paraderna har instruktören sin egen sabel under vänstra armen (eller bortlagd), samt fattar, stående vid elevens bröstsida, med vänstra handen uti hans sabel och med den högra om hans underarm, samt kommenderar:

Sträck knäna!

Lektionens 1:a del.

§ 61. **Qvartparad.**

Qvarthugg pareras med denna parad.

Handen vrides i qvartläge (§ 30); hand och sabel föras med styf handled på samma gång åt inre sidan och så, att man är skyddad för motståndarens hugg, sabelspetsen riktad mot motståndarens främre öga; underarmen i vinkel mot sabeln, iakttagande att ju mera distansen förkortas, draga åt sig armen och sänka handen, så att denna kommer i höjd med armbågen (i annat fall skulle denna ej vara skyddad, se fig. 27).

Om denna parad utföres från vapnets läge i sekund (§ 65), så måste armen utvridas och sabelspetsen beskrifva en båge nerifrån och uppåt för att föra motståndarens vapen förbi egen anfallstafla, eller ock möta detsamma. — Utföres åter paraden från qvintläge (§ 65), så behöfver endast handleden böjas något och sabelspetsen höjas, så att vapnet och armen få samma ställning, som för qvartparaden är anförd.

Kommenderas: (Utan att draga tillbaka armbåge och hand) *Stå parera qvarthugg!* (Med tillbakadragen armbåge och hand) *Stå parera qvarthugg!* Instruktören går sjelf inom distansen. — *Gard!*

§ 62. **Tersparad.**

Tershugg pareras med denna parad.

Handen vrides i tersläge (§ 30); hand och sabel föras så mycket utåt, att man är skyddad för hugg mot yttre sidan; handleden hålles styf och kupad, samt underarm och sabel bildande nästan en rät linie från armbågen till spetsen, hvilken senare hålles riktad emot motståndarens frånvända öga (fig. 28).

Användes paraden ifrån qvintläge (§ 65), så måste armen invridas och sabeln göra en bågformig rörelse åt yttre sidan af anfallstaflan, eller ock möta hugget. Sker åter paraden från sekundläge (§ 65), behöfver man endast böja handleden åt den uppåtvända handryggsidan, och höja spetsen, så att vapnets och armens läge blir lika med det för tersparad föreskrifna.

Kommenderas: (Utan att draga tillbaka etc....) *Stå parera tershugg!* (Med tillbakadragen etc....) *Stå parera tershugg! Gard!*

Anm. 1. Skall från qvart- eller tersparadläge, resp. samma parader ånyo verkställas, så föres handen tillbaka i anfallsplanet med en obetydlig vridning af handlofven, så att sabeleggen kommer nedåt, och derefter utföres paraden på nytt. — Handens återförande till anfallsplanet (och sedan i paradläge) sker dels derföre, att man derigenom får mera styrka i paraden, dels för att vara beredd att möta hugget, från hvilken sida det än må komma, i händelse motståndaren skulle ändra sitt anfall.

Anm. 2. Afböjningar i qvart och ters kallas höga parader (ej högparader, se § 70).

§ 63. Parader mot primhugg.

Priminomhugg pareras med qvart- och primutomhugg med tersparad; hvarvid dock iakttages, att föra spetsen (samtidigt med handen) något ur linien (likväl ej förr än man sett huggets riktning och detsamma blifvit upptaget af den parerandes sabel), så att denna bildar en lutande linie, framför eget bröst, och gör att motståndarens hugg lättare kan afledas.

Om man har en motståndare, som hugger våldsamma primer, så kan visserligen handen höjas något, för att vara säker att ej få paraden »genomhuggen», ehuru man då mycket blottar egen underarm; men bättre är att då begagna s. k. tempohugg (stöt), se § 120, i stället för parad.

Kommenderas: (Utan att draga tillbaka etc....) *Stå parera priminom- och primutomhugg... Ett! Två!* (Med tillbakadragen etc....) *Stå parera dubbel primhugg... Ett! Två! Gard!* o. s. v.

Anm. 1. Gardombyte verkställes antingen för hvarje parad särskildt, eller ock sedan alla fyra paraderna äro genomgångna.

Anm. 2. Kask och långa handskar (kontrafäktnings-) anläggas af den parerande, så snart någorlunda färdighet vunnits uti rörelsernas utförande, på det instruktören må kunna, utan fara, göra huggen med tillbörlig styrka.

§ 64. I början af lektionen verkställas de i föregående §§ anförda parader med begagnande af halfinstruktion, för att lära den fäktande bedöma armens böjning m. m., men bortlägges sedan, då eleven sjelf får bestämma behofvet deraf efter afståndet; t. ex.:

Tillbaka parera qvarthugg! Stå parera qvarthugg! Tillbaka parera tershugg! Stå parera tershugg! Tillbaka parera priminomhugg! Stå parera qvarthugg! Tillbaka parera primutomhugg! Stå parera tershugg! Stå parera fallut qvarthugg! Parera liggande ters-primhugg... Ett! Två! Tillbaka parera qvarthugg! Tillbaka parera primutomhugg! o. s. v.

Helt tillbaka parera qvart-tershugg... Ett! Två! Stå parera qvarthugg! Helt tillbaka parera ters-primhugg... Ett! Två! o. s. v.

Helt tillbaka parera qvart-ters-primhugg... Ett! Tvåtre! Helt tillbaka parera dubbel qvart-primhugg... Ett! Tvåtre! Stå parera tershugg! Helt tillbaka parera dubbel prim-tershugg... Ett! Tvåtre! o. s. v.

§ 65. Parader mot stötar och låga hugg.

Mot låga stötar med sabel, äfvensom mot de i § 56 omnämnde qvint- och sekundhuggen, begagnas s. k. lågbeläggningar eller låga parader. — Efter en parerad lågstöt följer vanligen ett primhugg, ofta af den som gjort stöten.

Lågbeläggningar eller **lågparader.** 1 tempo (2 mom.).

A) För stöt.

1:a mom. Hand och sabel bihehållas i oförändradt läge.

2:a mom. Sabeln föres kraftigt, genom en spiralformig rörelse, utefter ryggen af motståndarens klinga, ifrån spetsen åt fästet till, med eggen i rörelsens direktion, och tummen längs med kafvelns rygg. Efter fullbordad parad bör handen, med naglarne uppåt vända — qvintparad (fig. 29), eller nedåt vända — sekundparad (fig. 30), ligga något högre än bröstvårtan, armen vara nästan rak utan stelhet, och spetsen riktad straxt ofvanför motståndarens främre höftbens kam.

B) För qvint- och sekundhugg.

Då förenämnde afböjningar begagnas såsom parad mot dessa hugg, möter man motståndarens sabel, egg mot egg, med sin egen i qvint- eller sekundparadläge.

Anm. När de särskilda tempo'na i stöten sammandragas, följer paraden i samma ögonblick man varseblifver angreppet.

Kommenderas: (Med qvintparad, och först utan att göra något med hand och sabel) *Stå parera låg tersstöt... Ett!* (Skär af i ryggen af klingan) *Tu!* (Med spetsen inunder och tersparad) *Tillbaka parera primutomhugg! Tillbaka priminomhugg!* (Med sekundparad, och först utan att göra något med hand och sabel) *Stå parera låg qvartstöt... Ett!* (Skär af i ryggen af klingan) *Tu! Stå priminomhugg!* o. s. v.

Då mera färdighet vunnits, låter man paraderna utföras under rörelse tillbaka af kroppen; t. ex. *Stå priminomhugg!* (Med hög hand och sekundparad) *Tillbaka parera låg. qvartstöt... Ett!* (Skär af i ryggen) *Tu! Tillbaka parera primhugg! Stå primutomhugg!* (Med hög hand och qvintparad) *Tillbaka parera låg tersstöt... Ett!* (Skär af i ryggen) *Tu! Framåt primhugg!* o. s. v.

Höga stötar, äfvensom låga horisontela hugg pareras med vanlig qvart- eller tersparad; men vid afböjning för dessa låga hugg iakttages, att sänka handen

så mycket, att hugget med säkerhet kan upptagas af den parerande.

Kommenderas: (Med vanlig ters-(qvart-)parad) *Stå parera hög ters-(qvart-)stöt... Ett! Tu!* (Med sänkt hand) *Stå parera lågt ters-(qvart-)hugg!* o. s. v.

För att tydligare visa, huru de höga stötarne och låga huggen uppkomma, samt se rörelserna mera i sammanhang med hvarandra, kan man kommendera, t. ex.: *Helt framåt priminom- och lågt qvarthugg... Ett! Två! Tillbaka med* (vanlig) *qvart, parera* (i 2:a tempo't) *hög qvartstöt... Ett! Tu! Tillbaka parera primhugg! Stå qvarthugg! Helt framåt primutom- och lågt tershugg... Ett! Två! Tillbaka med* (vanlig) *ters, parera hög tersstöt... Ett! Tu!* o. s. v. *Helt tillbaka parera priminom- och lågt qvarthugg... Ett! Två! Helt tillbaka parera primutom- och lågt tershugg... Ett! Två!* o. s. v.

Skulle motståndaren rikta sitt anfall så lågt som t. ex. efter främre knäet, så kan ett dylikt angrepp lättast mötas med s. k. tempohugg (-stöt), se § 120, i förening med ett utfall bakåt (reträttutfall). — Ett sådant utfall verkställes i 1 tempo, som dock i början sönderdelas i 2:ne mom., sålunda: att i 1:a mom. den främre foten tillbakaflyttas en fots längd (mer eller mindre om afståndet till motståndaren sådant kräfver) och mottager kroppstyngden; i 2:a mom. flyttas den bakre foten tillbaka, så att vanlig utfallsställning intages. T. ex. *Tillbaka fallut prim- (qvart-, ters- etc....) hugg!* eller: *Tillbaka fallut qvart-(ters-)stöt... Ett-två!* Instruktören går då framåt med qvart- eller tershugg efter främre knäet.

§ 66. **Blindparader** begagnas mot en angripare, som gör stora och vidlyftiga rörelser i sina vågräta hugg, och icke hejdar dem i linien, utan har benägenhet att förhugga sig. — Sjelfva paraden utföres såsom en vanlig qvart- eller tersparad (helst under halfmarsch bakåt), med den skillnad, att sabeln får en nästan lod-

rät riktning, med spetsen uppåt, och att man drager åt sig handen, så att motståndarens hugg går förbi, och derigenom lättar förhuggningen då sabeln ej träffar något motstånd. Sedan blindparaden är verkställd kan man nyttja som anfall antingen högstöt, utfall ur linien eller volter med hugg.

Anm. Man begagnar vanligen tersstöt efter en utförd blindparad i qvart, och tvärtom; orsaken härtill är, att man lättare utför stöten från blindparaden, då handen omvrides; vapnet likasom ledes af sig sjelft i linien genom denna rörelse af handen.

Kommenderas: *Tillbaka med blindparad parera qvarthugg! Framåt hög tersstöt ... Ett! Tu!* Eller ock: (På bakre fotbladet) *Utåt fallut tershugg!* o. s. v. *Gard! Stå parera qvarthugg! Tillbaka med blindparad parera fallut tershugg! Framåt hög qvartstöt ... Ett! Tu!* Eller också: (På främre klacken) *Inåt fallut qvarthugg!* o. s. v. *Gard!* Då man begagnar volter såsom anfall, kommenderas, sedan blindparaden blifvit utförd: för qvarthugg — *Volt utåt tershugg!* o. s. v., för tershugg — *Volt inåt qvarthugg!* o. s. v.

Lektionens 2:a del.

§ 67. Parader mot hugg ur linien m. m.

Hugg ur linien pareras, i hvad det rör vapnet, med vanlig qvart- eller tersparad, men kroppen förändrar sin ställning enligt § 24 Litt. A) och B); med iakttagande att vid inåt fallut, den parerandes främre fot aligneras på midten af den anfallandes fotblad (fig. 18 — h'v'); och vid utåt fallut, bör den parerande stå på en linie, som tangerar motståndarens främre häl (fig. 19 — h'v'), således bör den parerandes främre fot vara parallel med motståndarens främre fot; eller, om halfrät vinkel begagnas, bör främre foten hos den parerande intaga en parallel ställning till primitiva linien. Då anfall med hugg eller stöt verkställas från utfall ur linien, pareras de, såväl hvad kroppen som vapnet beträffar, i enlighet med det, som är föreskrifvet för dylika rörelser,

utförda direkte från gard- eller halfmarschställning (fig. 18 — h″v′ [h″v″] och fig. 19 — h′v″).

Kommenderas: (Med svängning på främre fotens klack och bibehållen gardställning) *Parera inåt fallut qvarthugg! Tillbaka (Helt tillbaka) parera tershugg! (tersprimhugg... Ett! Två!)* o. s. v. *Gard!* (I halfmarsch bakåt) *Parera utåt fallut tershugg! Tillbaka (Helt tillbaka) parera primhugg! (qvartprimhugg... Ett! Två!)* o. s. v.

Ifrån halfmarschställning kommenderas paraderna sålunda: (Med svängning på bakre klacken, i gard på nya linien) *Parera inåt fallut qvart-primhugg... Ett-två!* (fig. 20 — h″v′ [h″v″]). *Tillbaka parera qvarthugg!* (På främre fotens fotblad, med bibehållen halfmarschställning) *Parera utåt fallut ters-primhugg... Etttvå!* o. s. v. (se fig. 21 — h″v′ [h″v″]).

§ 68. Parader för hugg eller stöt då man sjelf gjort utfall ur linien.

A) Då, efter ett utfall ur linien åt motståndarens inre sida, parad skall göras, för ett efterhugg eller -stöt *, svänger kroppen, med stöd på främre fotens fotblad (se noten vid § 49) åt egen ryggsida, och intager gardställning på nya linien, som bildar ungefär rät vinkel mot den, på hvilken utfallet blifvit gjordt (fig. 31 — H″W″); eller med andra ord: den parerande intager gardställning på motståndarens nya marschlinie.

Om åter motståndaren anfaller med half- eller helmarsch, går man först i gard på nya linien enligt ofvanstående, och gör sedan half- eller helmarsch tillbaka (fig. 31 — H‴W‴ [H‴ W‴]).

Kommenderas: *Inåt fallut qvarthugg!* (Med stöd å främre fotens fotblad, i gard på nya linien) *Parera qvart- (ters-, prim-* etc. ..) *hugg! Gard!* o. s. v.

För stöt kommenderas:

---

* Efterhugg (-stöt) kallas det angrepp, som antingen stående eller under rumförändring, göres på en motståndare, omedelbart efter ett misslyckadt anfall från hans sida.

Inåt fallut qvarthugg! Liggande primhugg! (I gard på nya linien med rak arm och hög hand) *Parera framåt låg tersstöt... Ett! Tillbaka* (skär af i ryggen af klingan) *Tu!* o. s. v.

B) Parader för hugg eller stöt, sedan man gjort utåt fallut, verkställas alltid genom att göra helmarsch bakåt på nya linien (motståndarens marschlinie), som bildar ungefär rät vinkel mot den linie, i hvars riktning kroppen ligger, på så sätt, att den bakre foten flyttas bakom den främre och man intager halfmarschställning (fig. 32 — H″W′), samt fullbordar derefter helmarschen (fig. 32 — H″W″).

Kommenderas: *Utåt fallut tershugg! Helt tillbaka* (på nya linien i halfmarsch och gard) *parera framåt primhugg! (Etttvå!)* o. s. v.

För stöt kommenderas:

Utåt fallut ters-primhugg.. Etttvå! Helt tillbaka (med rak arm och hög hand) *parera framåt låg qvartstöt... Ett!* (Skär af i ryggen af klingan) *Tu!* o. s. v.

§ 69. **Parader för hugg ur linien ifrån hugg ur linien.**

Dessa hugg pareras på samma sätt, som då de utföras direkt från gard- eller halfmarschställning (§ 67), med iakttagande att den parerande alltid håller sig på motståndarens marschlinie (fig. 22 — h′v′, h″v″, h‴v‴, o. s. v.).

Lektionens 3:e del.

§ 70. **Högparader** begagnas mot primer och hugg öfver klingan, d. v. s. sådana vågräta hugg, hvilka utföras ofvanför moståndarens vapen, då han ligger med låg hand; de likna dock mera ett slags skärning, än ett egentligt hugg.

Högparaderna äro 2:ne: hög qvart- och hög tersparad; men vid kommenderandet af dessa rörelser, användes blott ordet »högparad», och det bör ej blifva villsamt åt hvilken sida man skall göra paraden, om man blott ihågkommer att alltid verkställa utfallet under

egen klingas rygg, sedan man först upptagit primhugget med vanlig qvart- eller tersparad.

§ 71. Högparader för primhugg.

A) Hög qvartparad.

Priminomhugg pareras med hög-qvart.

Motståndarens primhugg upptages med vanlig qvartparad, men i samma ögonblick klingorna vidröra hvarandra, föres den beväpnade handen, med en knyck, uppåt, framåt och något åt venster (höger) i förening med armens hastiga utsträckande; egen klinga, med eggen väl uppåtvänd, fälles i detsamma med spetsen nedåt, och ställningen »utåt fallut» intages med kroppen ögonblickligen efter huggets upptagande (fig. 33).

Efter denna parad bör alltid följa ett hugg, helst åt terssidan.

B) Hög tersparad.

Primutomhugg pareras med hög-ters.

Man upptager motståndarens hugg med vanlig tersparad, och sedan föres sabeln enligt de grunder, som för hög-qvart äro angifna, fastän åt motsatt håll, och kroppen intager ställningen »inåt fallut» (fig. 34).

Efter denna parad bör alltid följa ett hugg, helst åt qvartsidan.

Anm. Vid första öfningen af högparaderna, bör man dock afdela dem sålunda, att hugget upptages först och sedan verkställes sjelfva utfallet på kommando: Tu! (Tre! etc....) på det eleven ej må slarfva vid paradens utförande.

Strängt taget är motståndarens angrepp redan afböjdt genom qvart- (ters-) paraden; den höjda handen samt klingans nedfällande tjena endast att liksom ytterligare afleda hugget; utfallet med det liggande hugget göres för att draga kroppen från ursprungliga linien och på samma gång angripa motståndarens blottade sida. — Man förlorar väl något i tid, men vinner i säkerhet vid begagnandet af ofvannämnde afböjningar jemförde med de slags högparader, som ej förut upptaga motståndarens hugg, utan möta direkt med hög-

parad. — Man bör derföre, i verklig strid, endast undantagsvis begagna högparader mot primhugg, så vidt ej motståndaren mycket använder dessa hugg och utför dem mycket våldsamt, eller då utrymmet ej tilläter ett ytterligare tillbakagående (reträtt), då man genom begagnandet af oftanämnda parad med sitt påföljande efterhugg, kan bana sig väg framåt, och återupptaga initiativet till striden.

Exempel på högparaders användande och kommenderande:

Stå parera priminom med högparad! Tu! Liggande tershugg! * *Framåt primhugg! Stå parera primutom med högparad! Tu! Liggande qvarthugg! Helt framåt ters-primhugg ... Ett! Två!* o. s. v.

Helt tillbaka parera dubbelprim med högparad (på tre) ... *Ett! Två! Tre! Liggande qvarthugg! Helt framåt primutom- och lågt tershugg ... Ett! Två! Med appell stå qvarthugg! Helt tillbaka parera tre primhugg med högparad* (på fyra) ... *Ett! Tvåtre! Fyra! Liggande qvarthugg! Helt framåt ters-dubbelprimhugg ... Ett! Tvåtre!* o. s. v.

Tillbaka parera primhugg! (På bakre fotens fotblad åt venster) *Högparad! Liggande tershugg! Framåt qvarthugg! Tillbaka parera primutomhugg!* (På främre klacken åt höger) *Högparad! Liggande qvarthugg! I gard* (på nya linien) *parera qvart-primhugg ... Etttvå!* o. s. v.

§ 72. **Högparader för hugg öfver klingan,** äro 2:ne, likasom för primhuggen: hög qvart- och hög tersparad. — Uti denna lektion, då kask begagnas, insläppes hugget först och pareras sedan, på instruktörens tillsägelse.

---

* Liggande hugg efter en utförd högparad verkställes fullkomligt i öfverensstämmelse med grunderna för vanliga hugg ur linien; men hand och fäste måste ryckas ned i vågplanet genom främre axeln, i samma ögonblick man utför hugget.

Sjelfva paraden verkställes sålunda, att motståndarens klinga likasom skjutes ofvanför eget hufvud, genom handens ögonblickliga höjande, armens utsträckning samt utfallsställnings intagande; för öfrigt lika med beskrifningen i § 71.

Dessa parader kunna naturligtvis komma i fråga att begagnas såväl från gard- och halfmarschställning med kroppen, som ifrån utfall.

Kommenderas: *Helt framåt priminom- och lågt qvarthugg ... Ett! Två!* (För volt ters öfver klingan hugg, eller blott: för hugg öfver klingan) *Högparad! Liggande lågt tershugg!* (För qvart öfver klingan hugg) *Högparad! Liggande qvarthugg! Helt framåt ters-dubbelprimhugg ... Ett! Tvåtre!* o. s. v.

§ 73. Parader för volter med vanliga hugg.

Dessa parader verkställas, hvad kroppen beträffar, genom svängning på främre klacken $^1/_{16}$ cirkel åt egen rygg- eller bröstsida, allt efter anfallets riktning, om rörelsen sker från gardställning (fig. 23 — h'v' och h''v''); och på den bakre klacken, om volten utföres från halfmarsch (fig. 24 — h''v' [h''v''] och h'''v'' [h'''v'''']), så att man alltid står i gardställning med kroppen på nya marschlinien emot motståndaren.

A) Från gardställning kommenderas:

(Med svängning på främre klacken och bibehållen gardställning) *Parera volt åt höger (venster)*, eller: *volt inåt (utåt) priminom- (qvart-*, etc. ...) *hugg! Parera volt åt venster (höger)*, eller: *volt utåt (inåt) primutom- (ters-*, etc. ...) *hugg!* o. s. v.

B) Från halfmarschställning kommenderas:

(Med svängning på bakre fotens klack) *Parera volt åt höger (venster)* etc.... *dubbelprimhugg...Ett! Två! (Etttvå!)* Ett hugg på hvarje fotflyttning. — *Framåt qvarthugg!* (På bakre klacken) *Parera volt åt venster (höger)* etc.... *ters-primhugg ... Ett! Två! (Etttvå!)* o. s. v.

§ 74. **Parader för bågmarscher med hugg.**

Från parad för inåt fallut qvarthugg, kommenderas: (Först i halfmarsch sedan gard) *Parera bågmarsch ters-qvart- (qvint-) hugg ... Ett! Två!* Vid intagandet af gard för sista hugget, svänges på bakre klacken i linie till motståndaren, såsom vid vanlig parad för inåt fallut (fig. 25 — h″v′ [h″v″] h‴v″ [h‴v‴]). *Stå primhugg! Parera utåt fallut tershugg!* (Först i gard och sedan i halfmarsch) *Parera bågmarsch qvart- ters- (sekund-) hugg ... Ett! Två!* Halfmarsch-ställning vid sista paraden intages genom svängning på bakre fotens fotblad i linie till motståndaren, såsom vid vanlig parad för utåt fallut (fig. 26 — h′v″, h″v‴). *Framåt primhugg!* o. s. v.

§ 75. När eleven fullkomligt väl känner formen för paraderna, och kan verkställa desamma efter kommando, låter man honom parera huggen och stötarne, utan att instruktören säger förut hvad slags anfall han ämnar göra; endast vid början af dessa öfningar kan man angifva för den parerande om han skall stå stilla eller gå tillbaka, samt, i senare fallet, hvilka marscher han skall begagna. — Vid dylika öfningar bör ovilkorligen kask och vanliga kontrafäktningshandskar begagnas af den parerande. I likhet med föreskriften i 4:e lektionen, bör äfven här samtliga eleverna, uppställde på ett eller två led, öfvas i de paradrörelser med kroppen, som i denna lektion förekomma.

§ 76. Uti ***6:e lektionen*** omvexla anfall och försvar; denna lektion gifves först med uppehåll emellan rörelserna, och sedan, i mån af öfning, med sammandragna rörelser, d. v. s. med ej märkbar skillnad emellan dem (§ 9). — I denna lektion bör både instruktören och den fäktande hafva kask och korta handskar på sig, så att anfallen må kunna utföras med tillbörlig kraft. — Instruktören bör ofta släppa in hugg, för att öfvertyga sig att den lektionstagande riktar sina anfall åt motståndarens kropp, och icke efter hans vapen, hvilket ofta sker.

§ 77. Lektionen är den sista enskilda och innefattar alla förut genomgångna rörelser med sabel. — Man kan derföre, om så skulle fordras och tiden ej medgifver en noggrannare efterföljd af den föreskrifna lektionsordningen, genast öfvergå till inhuggningsöfningar, kontrarörelser och slutligen kontrafäktning; d. v. s. 8:e, 11:e och 12:e lektionerna.

§ 78. Instruktören iakttager att endast kommendera hvad eleven skall göra, ej hvad han sjelf verkställer; i nedanstående exempel är detta observeradt. — Denna lektion är ganska svår att gifva väl, och fordrar en hastig uppfattning af rörelserna, såväl hos instruktören som eleven; mången gång måste tecken med handen ersätta ett fullständigare kommando-ord.

§ 79. Exempel på 6:e lektionen (med sammandr. rörelser):

I-gard! Helt framåt forcera tersstöt — dubbelprim... Ett-tvåtre! Tillbaka parera låg tersstöt... Ettvå! Framåt primhugg! Inåt fallut qvarthugg! Helt framåt ters-dubbelprimhugg... Ett-tvåtre! Parera inåt fallut ters-primhugg... Etttvå! Helt tillbaka parera qvart-dubbelprimhugg... Ett-tvåtre! Högparad! Liggande tershugg! Tillbaka* (på nya linien) *parera hög tersstöt... Etttvå! Stå parera primhugg! Framåt bytom-gard! Stå en appell! Fallut qvarthugg! Helt framåt ters-qvart-primhugg... Ett-tvåtre!** Parera liggande qvart-primhugg... Etttvå!*** Utåt fallut ters-, framåt primhugg... Trefyra! Utåt fallut lågt tershugg! Parera qvart öfver klingan hugg!* † (med högparad). *Liggande qvarthugg! Helt framåt ters-primhugg...*

* Alla stötar utföras med sammandragna tempo.

** Primhugget pareras af instruktören med högparad.

*** Liggande hugg från en utförd högters- eller högqvartparad, afböjes likasom om dessa efterhugg blifvit gjorda direkt från resp. inåt eller utåt fallut.

† Parader för hugg öfver klingan göras i denna lektion genast, utan särskildt kommando för afböjningen.

Etttvå! Tillbaka bytom-gard! Med appell stå markera qvarthugg! Helt tillbaka parera dubbelprim — lågt qvarthugg ... Ett-tvåtre! Volt ters öfver klingan hugg ... Fyra! * *Parera liggande tershugg! Parera bågmarsch qvart-sekundhugg ... Etttvå! Framåt primhugg! Helt framåt ters- qvartprimhugg ... Ett-tvåtre! Helt tillbaka marsch ... Fyrafem! Tillbaka (Framåt) bytom-gard! Inåt fallut qvarthugg! Bågmarsch ters-qvinthugg ... Etttvå! I gard parera primhugg! Med högparad på fyra, helt tillbaka parera högt- lågt qvart- och primhugg ... Ett-tvåtre-fyra! Liggande qvart-primhugg ... Etttvå! Helt framåt forcera tersstöt-primnom- och lågt qvarthugg ... Ett-tvåtre!* o. s. v.

§ 80. Uti ***7:e lektionen*** sättas de fäktande tillsammans i par och hvarje instruktör får ett eller flera sådana att undervisa. — Lektionen gifves alltid med uppehåll emellan rörelserna och afdelningen vid stötarne återtages; här genomgås alla för sabelfäktning användbara rörelser, dock i en viss ordning, och delas lektionen, till följd af sin längd, i 3:ne delar: den 1:a, som innefattar alla rörelser i linien; den 2:dra, rörelser ur linien med anfall och försvar derifrån; samt slutligen den 3:dje, som omfattar: högparader, volter och bågmarscher.

§ 81. Första gången 7:e lektionen gifves, öfvas hvarje del för sig, och sedan alla tre delarne i följd efter hvarandra; eller ock kan man — då tillgång på instruktörer finnes — öfva alla delarne på en och samma gång, men på trenne olika ställen, och eleverne gå från den ena instruktören (läraren) till den andra.

§ 82. Då lektionen skall börja, uppställas de fäktande på instruktörens kommando: *Uppställning till fäktning!* midt emot hvarandra, med »på axel gevär»,

* Volter utföras alltid ifrån det parerade hugget, och motsatt hugg emot den använda paraden begagnas, d. v. s. då man parerat qvart göres tershugg öfver klingan, och tvärtom.

på ett afstånd af ungefär 9 fot; derefter tillsäger han hvilken af de fäktande som är 1:a och 2:a man, men att ordet »man» uteslutes ur kommando-orden. — Instruktören ställer sig på sidan om och midt emellan de fäktande, så att 1:a man är till venster om honom, och kommenderar:

1) *I-gard!*

2) *Rättning!* 1:a man står stilla, den 2:a flyttar sig genom små steg åt sidan, fram- eller bakåt, så att han står midt emot 1:a man (på samma marschlinie), med ett afstånd från honom så stort, att sabelklingorna korsa hvarandra på midten.

§ 83. Denna lektion, såväl som den 8:e, 9:e och 10:e, kan, om så fordras, äfven gifvas åt flera par på en gång, då s. k. »ledhuggning» uppkommer; lektionen ledes i alla fall, sedan afstånd enligt nedanstående blifvit intaget, på samma sätt och i samma ordning, som för ett par föreskrifves. — Alla de fäktande uppställas på 2:ne slutna led, med »på axel gevär»; derefter kommenderas:

1) *Gif-akt!*

2) *Öppna lederna-marsch!* Sker enligt ex.-regl.

3) *Till-huggning!* Sabeln fälles af alla, utom högra flygelmännen, ned- och något framåt, så att spetsen stannar omkring 5 tum från marken och sabeleggen vänd bakåt, armen sträckt.

4) *Höger rätta-er! (Höger!)* Hufvudet vrides hastigt åt höger, afstånd tages genom förflyttning åt venster och sabelns uppförande med sträckt arm i ledets riktning, stadnande mot högra sidomannens venstra axel. — Då afstånd och rättning äro tagne, vrides hufvudet rätt fram.

5) *Ställning!* Sabeln föres till höften i 2:ne tempo, efter samma grunder, som för »på axel gevär» ifrån gardställning (§ 40).

6) *1:a ledet helt-om! (... höger omvänd-er!)* Verkställes enligt ex.-regl.

7) *I-gard!*

8) *Rättning!* 1:a ledets män rätta sig inom ledet, åt den sidan ansigtet är vändt, samt så att de betäcka hvarandra; 2:a ledet rättar sig blott inom roten, så att de stå i den uti föregående § anbefallda ställning vid rättning.

§ 84. Omständigheter nödga ofta, vid mera sammansatta rörelsers utförande, att öka afståndet emellan de huggande; dertill kommenderas: *Till-huggning! Dubbelt afstånd höger rätta-er! (... höger!)* etc. ...; hvarvid afståndet emellan hvarje man tages lika med sabelns dubbla längd.

§ 85. Om de fäktande äro uppställda på ett led, kan formering till 2:ne led ske: genom »indelning till två», 1:a (2:a) männens utryckning och helomvändning, enligt nedanstående kommando-ord:

1) *Indelning till två!* Högra flygelmannen säger *Ett!* och vrider hufvudet åt venster, 2:a man vrider hufvudet också åt venster och säger *Två!* o. s. v. ända till sista man.

2) *1:a (2:a) ryck ut-marsch!* 1:a (2:a) männen (de som sagt ett [två]), marschera fram 3:ne steg med rättning åt höger, och göra ställningssteg med högra foten; derefter helomvändning, samt förflytta sig sedan midt emot sina blifvande motståndare, genom ett litet steg åt höger (venster).

3) *I-gard!*

4) *Rättning!* Verkställes enligt § 83.

§ 86. Då man, efter slutad fäktning, med truppen formerad enligt § 83, åter vill formera densamma på slutna led, kommenderas:

1) *På axel-gevär!*

2) *1:a ledet helt-om! (..... höger omvänd-er!)*

3) *Höger (Venster, Midtåt) rätta-er! (Höger!) (Venster!) (Midtåt!)* då vanligt afstånd mellan rotarne samt rättning intages.

4) *Slut lederna-marsch!* Verkställes enligt ex.-regl.

§ 87. Med de fäktande från början uppställde på ett led, återfår man denna grundställning genom att kommendera:

1) *På axel-gevär!*

2) *1:a (2:a) ryck in-marsch!* 1:a (2:a) männen marschera in i sina resp. luckor, med 3:ne steg och göra ställningssteg med högra foten, derefter helomvändning och rättning åt höger.

En enkel parlektion afslutas med att endast kommendera: *På axel-gevär!*

§ 88. Vid kommenderandet af rörelserna inom denna och följande parlektioner iakttages, att först nämna den man eller det led, som skall parera, den afböjning som skall användas, samt sist rörelsen som den fäktande eller hela ledet skall verkställa; vid ledfäktning begagnas vanlig kommandotakt, men deremot vid lektioner med ett par, bör kommando-orden med vanlig röst uttalas, samt endast läggas tonvigt på räkningen af huggen eller stötarne.

Instruktören bör för nybörjaren, och till dess mera öfning vunnits, med handen eller ock en s. k. »kommandokäpp» af ungefär $1^1/_2$ fots längd, utvisa såväl hvem af de fäktande, som skall parera eller hugga, åt hvilken sida anfallet skall ske, o. s. v., för att härigenom gifva eleven en både hastig och riktig uppfattning af rörelserna.

Som inhuggning ofta bör användas, anläggas kask och fäkthandskar genast från början af denna lektion; instruktören anger att ett hugg skall släppas in, genom att ställa sig midt emot den parerande, och höja handen eller kommandokäppen, till tecken att då ingen parad skall ega rum, om den förut varit kommenderad, utan bör den parerande i stället stanna i den senast utförda afböjningen, och på sådant afstånd från motståndaren att hugget kan träffa. — Sedan inhuggningen skett, kommenderas paraden ånyo.

Lektionens 1:a del.

§ 89. **Hugg på vanligt afstånd.**

2:a stå och parera! 1:a stå qvarthugg! Stå tershugg! Priminomhugg! Primutomhugg! Gard!

2:a man bör genomgå samma, eller ungefär samma rörelser, som 1:a man gjort. * — Derefter kommenderas: *1:a framåt, 2:a tillbaka bytom-gard!* Sedan de fäktande uppnått mera öfning, kommenderas endast t. ex. *1:a framåt bytom-gard!* då 2:a man verkställer ombytet bakåt, och tvärtom.

Anm. På det lektionen ej må blifva för lång, och då större färdighet vunnits, kunna äfven olika saker öfvas från höger och venster gard.

§ 90. **Hugg på förkortadt afstånd.**

2:a still och parera! (med tillbakadragen armbåge och hand). *1:a framåt (fallut) qvarthugg! Stå (liggande) tershugg! Priminomhugg! Primutomhugg! Tillbaka-gard! (Gard!)* o. s. v.

§ 91. **Hugg under rörelse af båda de fäktande.**

2:a tillbaka och parera! 1:a framåt qvarthugg! 2:a still! 1:a stå qvarthugg! 2:a tillbaka! 1:a framåt tershugg! Stå tershugg! Framåt priminomhugg! Framåt qvarthugg! Framåt primutomhugg! Framåt tershugg! Fallut qvarthugg! Liggande ters- och priminomhugg ... Ett! Två! Gard! o. s. v.

2:a tillbaka! 1:a helt framåt qvart-tershugg ... Ett! Två! 2:a still! 1:a stå en appell! 2:a tillbaka! 1:a helt framåt dubbelprimhugg .. Ett! Två! 1:a helt framåt prim- och lågt qvarthugg ... Ett! Två! 1:a helt framåt prim- ters- (dubbelters-, dubbelqvart- etc. ...) hugg ... Ett! Två! o. s. v.

2:a tillbaka! 1:a helt framåt prim- lågt qvart- och primhugg ... Ett! Tvåtre! Gard! 1:a

---

* Exemplen i denna och nästföljande 3:ne lektioner gälla för ett, såväl som för flere par (ledfäktning).

helt framåt forcera hög tersstöt - dubbelprimhugg ... Ett! Tvåtre! 1:a helt framåt högt- lågt qvart- och primhugg ... Ett! Tvåtre! 2:a still! 1:a stå markera qvarthugg! 2:a tillbaka! 1:a helt framåt forcera qvartstöt- primutom- och tershugg .. Ett! Tvåtre! 1:a helt framåt tre primhugg ... Ett! Tvåtre! o. s. v.

§ 92. **Stötar och låga hugg, samt parader för dem i linien.**

2:a tillbaka! (med rak arm, utan att göra något med hand och sabel). *1:a framåt låg tersstöt ... Ett! 2:a för af* (i ryggen af klingan). *1:a stöt ut ... Tu! 2:a tillbaka!* (med tersparad). *1:a framåt primutomhugg! 1:a still och parera! 2:a stå högt qvarthugg! 2:a tillbaka!* (med rak arm och hög hand). *1:a framåt låg qvartstöt ... Ett! 2:a för af, 1:a stöt ut ... Tu! 1:a tillbaka!* (med qvartparad). *2:a framåt priminomhugg!* o. s. v.

2:a tillbaka! (med sänkt hand). *1:a framåt prim- och lågt qvarthugg ... Ett! Två! 1:a tillbaka!* (med vanlig qvartparad). *2:a framåt hög qvartstöt ... Ett! Tu! 2:a stå primutom- och lågt tershugg .. Ett! Två! 2:a tillbaka!* (med vanlig tersparad). *1:a framåt hög tersstöt ... Ett! Tu!* o. s. v.

Efter ett pareradt lågt hugg göres äfven hugg öfver klingan; jemför § 96.

§ 93. **Blindparader och hugg efter främre armen.**

2:a tillbaka med blindparad! 1:a framåt qvarthugg! 1:a tillbaka! (med vanlig tersparad). *2:a framåt hög tersstöt ... Ett! Tu! 1:a stå primhugg! 2:a tillbaka med blindparad! 1:a fallut tershugg! 1:a gå i gard!* (med vanlig qvartparad). *2:a framåt hög qvartstöt ... Ett! Tu!* o. s. v.

Enligt § 66 kunna utfall ur linien, äfvensom volter, göras efter en utförd blindparad; men som dessa sidorörelser höra till 2:a och 3:e delarne af denna lektion, så böra de också på sina vederbörliga ställen öfvas.

Hugg efter främre armen användes mot en motståndare, som mycket blottar nämnde arm, genom att onödigtvis böja armbågen eller också begagnar för hög hand; dessa hugg behöfva ej vara särdeles hårda eller starka. — Man låter, till att börja med, släppa in hugget, för att derigenom gifva mera säkerhet åt rörelsen. — T. ex.:

2:a still och parera! (med hög hand och släpp in hugget). *1:a framåt prim- och qvart på armen hugg ... Etttvå! 2:a tillbaka* (och sänk handen) ... *Tre! 2:a still!* (med hög hand etc. ...) *1:a framåt prim-utom- och ters på armen hugg ... Etttvå! 2:a tillbaka* (och sänk handen) ... *Tre!* o. s. v.

Lektionens 2:a del.

§ 94. **Hugg ur linien och marscher derifrån, samt parader för dessa rörelser.**

2:a still! 1:a med appell stå markera qvart-hugg! 2:a parera! (med svängning på främre klacken och bibehållen gardställning). *1:a inåt fallut ters-hugg! Liggande qvart-primhugg ... Ett! Två!* o. s. v. (På klackarne) *Gard! 2:a tillbaka!* (med svängning på fotbladet och halfmarsch bakåt). *1:a utåt fallut ters-hugg! Liggande dubbelprimhugg ... Ett! Två! (Etttvå!)* o. s. v. (På fotbladen) *Gard!* o. s. v.

2:a sväng och parera! 1:a inåt fallut ters-hugg! 2:a tillbaka! 1:a (med främre hälen bakåt, i halfmarschställning) *framåt qvarthugg! Tillbaka gard! 2:a tillbaka! 1:a utåt fallut qvarthugg!* (I gardställning). *Framåt primhugg!* o. s. v. (figg. 18 o. 19).

2:a parera! 1:a inåt fallut qvart-primhugg ... Ettvå! Helt framåt prim-qvarthugg ... Ett! Två! 2:a tillbaka! 1:a utåt fallut dubbelprimhugg ... Etttvå! Helt framåt forcera qvartstöt- primhugg ... Ett! Två! o. s. v.

2:a parera! 1:a inåt fallut qvart-primhugg ... Etttvå! Helt framåt prim- lågt ters- och primhugg ... Ett! Tvåtre! 1:a tillbaka! (med hög hand).

2:a framåt låg tersstöt ... Ett! Tu! 2:a tillbaka parera! 1:a framåt primhugg! 2:a parera! 1:a utåt fallut ters-primhugg ... Etttvå! Helt framåt högt- lågt qvart- och primhugg ... Ett! Tvåtre! Framåt primhugg! 1:a tillbaka parera! 2:a framåt låg qvartstöt ... Ett! Tu! 2:a tillbaka! 1:a framåt primhugg! 2:a parera! 1:a utåt fallut tershugg! 1:a inåt fallut qvarthugg (fig. 22), *helt framåt ters-primhugg ... Ett! Två! Tre!* o. s. v.

Ifrån halfmarschställning kommenderas: *2:a parera!* (med svängning på bakre klacken i gard). *1:a* (med omvriden arm, på främre klacken) *inåt fallut tershugg! 2:a tillbaka! 1:a framåt primhugg! 2:a* (med bibehållen halfmarschställning) *parera! 1:a* (med omvriden arm, på bakre fotbladet) *utåt fallut qvarthugg!* (figg. 20 och 21) o. s. v.

§ 95. **Parader för hugg eller stöt då man sjelf gjort utfall ur linien.**

2:a parera! 1:a inåt fallut qvarthugg! 1:a (med stöd å främre fotbladet, svänger i gard på nya linien) *parera! 2:a med appell stå qvarthugg!* Eller ock kan 1:a man göra: *Inåt fallut qvarthugg! Liggande primhugg! 1:a* (i gard och halft tillbaka) *parera! 2:a framåt låg tersstöt ... Ett! Tu! 1:a still och parera! 2:a stå primhugg!* o. s. v. *2:a parera! 1:a utåt fallut tershugg! 1:a helt tillbaka* (på nya linien i halfmarsch och gard) *parera! 2:a framåt primhugg!* Eller ock kan 1:a man göra: *Utåt fallut ters-primhugg ... Etttvå! 1:a helt tillbaka parera! 2:a framåt låg qvartstöt ... Ett! Tu! 2:a still och parera! 1:a med appell stå primhugg* (figg. 31 och 32) o. s. v.

Lektionens 3:e del.

§ 96. **Högparader för primer och hugg öfver klingan.**

2:a still och parera! 1:a stå priminomhugg! 2:a (på fotbladet) *högparad! 1:a undan i half-*

marsch! 2:a liggande tershugg! Framåt primhugg! Gard! 2:a still och parera! 1:a stå primutomhugg! 2:a (på bakre klacken) *högparad! 1:a sväng och parera! 2:a liggande qvarthugg! Helt framåt ters-primhugg ... Ett! Två!* o. s. v.

1:a stå en appell! 2:a tillbaka och parera med högparad på tre! 1:a helt framåt dubbelprimhugg ... Ett! Två! 2:a ... Tre! Liggande qvarthugg! Helt framåt ters- prim- lågt qvarthugg ... Ett! Tvåtre! Gard! 2:a still! 1:a stå qvarthugg! 2:a tillbaka med högparad på tre! 1:a helt framåt ters-primhugg ... Ett! Två! 2:a ... Tre! Liggande tershugg! Framåt dubbelprimhugg ... Etttvå! o. s. v.

2:a tillbaka med högparad på tu! 1:a framåt priminomhugg! 2:a (på bakre fotbladet) *Tu! Liggande tershugg! Framåt dubbelprimhugg ... Etttvå! Gard! 2:a still och parera! 1:a med appell markera qvarthugg! 2:a tillbaka med högparad på tu! 1:a framåt primutomhugg! 2:a* (med stöd ä främre fotbladet) *Tu! Liggande qvarthugg!* o. s. v.

2:a tillbaka! (med sänkt hand). *1:a helt framåt prim- och lågt qvarthugg ... Ett! Två! 1:a still! 2:a volt* (åt höger [venster]) *ters öfver klingan hugg! * 1:a högparad! Liggande tershugg!* o. s. v. *Gard! 2:a parera! 1:a stå qvarthugg! 2:a tillbaka! 1:a helt framåt prim- och lågt tershugg ... Ett! Två! 1:a still! 2:a volt* (åt venster [höger]) *qvart öfver klingan hugg! 1:a högparad! 2:a tillbaka* (med klack mot klack) *och rotera! 1:a liggande qvarthugg!* o. s. v.

*2:a sväng och parera! 1:a inåt fallut lågt qvarthugg! 1:a still! 2:a enkelmarsch framåt och tillbaka** ters öfver klingan hugg ... Ett! Två!*

---

* Hugg öfver klingan släppas in i denna lektion, samt pareras sedan på särskildt kommando.

** Enkelmarsch består egentligen af 2:ne tempo, hvilka dock sammandragas till ett ögonblickligt framskjutande af kroppen.

Framåt från gardställning.

Främre foten framlyttas en fotlängd, mer eller mindre i

(Etttvå!) 1:a högparad! Liggande ters-primhugg... Etttvå! o. s. v. *Gard! 1:a med appell stå qvarthugg! 2:a tillbaka och parera! 1:a utåt fallut lågt tershugg! 1:a still! 2:a halft framåt och tillbaka qvart öfver klingan hugg... Ett! Två! (Ettvå!). 1:a högparad! 2:a tillbaka med svängning! 1:a liggande qvart-primhugg... Etttvå! 1:a helt framåt forcera dubbelprimhugg... Ett! Tvåtre!* o. s. v.

Anm. Marscher framåt och tillbaka med hugg öfver klingan begagnas företrädesvis då motståndaren gjort ett lågt hugg ur linien; volter med förutnämnde hugg brukas deremot då man blifvit anfallen i linien med ett lågt hugg; dock kan marsch framåt med hugg öfver klingan äfven någon gång användas *i* linien. — Man bör helst välja den s. k. enkelmarschen (se noten) om rörelsen sker ifrån gardställning.

§ 97. Volter med vanliga hugg och parad för dem.

2:a (svänger på främre klacken med bibehållen gardställning och) *parerar! 1:a volt inåt (utåt) primhugg! (dubbelprim-, qvart-primhugg* etc.... *Etttvå!)* o. s. v. (fig. 23). *2:a tillbaka parera! 1:a framåt qvarthugg! 2:a* (på bakre klacken) *parera! 1:a volt inåt (utåt) qvart-prim- (ters-prim-* etc....) *hugg... Etttvå!* o. s. v. (fig. 24).

Om så anses nödigt, kan den parerande begagna högparad för sista primhugget; den kommenderas och verkställes såsom en vanlig högparad ifrån gardställning eller halfmarsch.

§ 98. Bågmarscher och parader derför.

2:a parera! 1:a inåt fallut qvarthugg! 2:a tillbaka! (med motsvarande parader). *1:a* (i halfmarschställning och sedan utfall) *bågmarsch ters- qvart-*

mån af behof, och omedelbart derpå den bakre, utan att gardställningen derigenom rubbas.

Tillbaka från gardställning.

Bakre foten flyttas bakåt en fotlängd, mer eller mindre, om behofvet så påkallar, och straxt derefter den främre, utan att gardställningen förändras.

(qvint-)hugg... Ett! Två! Eller ock: *bågmarsch ters-qvart-primhugg... Ett! Tvåtre! 1:a* (i gard på nya linien) *parera! 2:a stå primhugg! 2:a parera! 1:a utåt fallut ters-primhugg... Etttvå! 2:a tillbaka! 1:a* (i gard och sedan utfall) *bågmarsch qvart-ters-(sekund-)hugg... Ett! Två!* Eller också: *bågmarsch qvart-ters-primhugg... Ett! Tvåtre! 1:a helt tillbaka* (på nya linien) *med vanlig tersparad! 2:a framåt forcera hög tersstöt... Ett! Helt framåt dubbelprimhugg... Två! Tre!* o. s. v. (figg. 25 och 26.)

§ 99. ***8:e lektionen,*** som äfven kallas inhuggningslektion, skiljer sig så till vida från de inhuggningar, som i det föregående begagnats, att instruktören här tillsäger de fäktande, hvilka stå i hvilställning midt emot hvarandra, hvad som skall göras, att det sista hugget skall släppas in, och således den angripna stanna i den sist utförda paraden (rörelsen), för att lemna öppning åt hugget; han kommenderar derpå: *Gard! Första (Andra) hugger!* och räknar sjelf takten, efter hvilken rörelserna skola verkställas. — Man börjar alltid med uppehåll emellan huggen och öfvergår sedan till samma rörelser med sammandragna hugg, dock bör instruktören, särdeles i början af dessa öfningar, lägga stark tonvigt på den eller de nummer, som beteckna markerade rörelser, men kort och skarpt utsäga de nummer, hvilka utmärka verkliga hugg. Ombyte af gard göres efter hvarje rörelse, så att samma sak genomgås lika med höger och venster; i exemplen anses man stå i höger gard (hvilställning).

§ 100. Instruktören kan vid dessa öfningar välja hvilken sammansättning af rörelser som helst; men lämpligast är att gå i samma ordning, som blifvit följd inom de föregående lektionerne, nemligen: att först göra ett hugg med halfmarsch på en stillastående motståndare, sedan 2:ne; derpå 2 à 3 hugg, allt i linien, under helmarsch å ömse sidor; volter och marscher med hugg öfver klingan; hugg ur linien; liggande hugg, sedan en

högparad blifvit utförd, efterhugg på en ur linien liggande motståndare; vanliga volter med primhugg, och slutligen bågmarscher. För det mesta låter man den, som skall taga emot hugget, gå undan med samma slags marscher, som begagnas af den anfallande, samt vid rörelser ur linien eller liggande hugg från högparad, intaga försvarsställning med kroppen (då hugg öfver klingan skall släppas in, står den angripne stilla), på det den anfallande må tvingas att utveckla så mycket större snabbhet i sina rörelser och noggrannhet i huggens riktning för att träffa.

Anm. Endast i början af öfningarna, och då rörelserna utföras med uppehåll emellan, må det tillåtas den som skall taga emot hugget, att något luta fram hufvudet, för att ej blifva skadad å andra delar af kroppen.

§ 101. Att begagna s. k. huggstolpe — en lodrätt stående, ungefär 5 à 6 fot hög, 5 tum bred och 3 à 4 tum tjock planka eller stock *p* (fig. 35), som medelst en tapp är infälld i fotkorset *k k'*, och försedd med stoppning *s s'* för stötarne, samt skinnremmen *r r'* på öfversta delen för att upptaga huggen — kan visserligen vara bra, för att öfva den huggande att rikta sina anfall mot en bestämd punkt, äfvensom för att få härda (starka) hugg, men hufvudändamålet med denna lektion vinnes dock fortast och bäst genom att begagna lefvande huggstolpe.

§ 102. Denna lektion bör gifvas samtidigt med de öfrige, så snart eleven hunnit genomgå de föregående, till och med den 5:e. — Väsendtligaste ändamålet med lektionen är att jemte det man vänjer de fäktande iakttaga balans under rörelserna, äfven öfva dem att med säkerhet och kraft utföra sina hugg, hvilka alltid böra riktas mot någon bestämd punkt på motståndarens anfallstafla, den nemligen, der han är blottad; dessa öfningar äro förträffliga medel att snart uppnå skicklighet i kontrafäktning.

De fäktande böra alltid hafva fäkthandskar, kask och, om det hugges hårdt, äfven bröstbetäckning.

§ 103. Hugg och stötar i linien.

De fäktande uppställa sig midt emot hvarandra i hvilställning. — Instruktören tillsäger:

1:a man börjar med: en appell på ett (den parerande bör, då motståndaren gör appellen, föra sabeln något åt sidan för att lemna öppning), framåt qvarthugg på två, 2:a man står stilla och släpper in hugget. — *I-gard! 1:a hugger med uppehåll... Ett! Två! Tillbaka-gard! Med sammandragna rörelser detsamma .. Etttvå! Tillbaka-gard!* 2:a man verkställer nu samma rörelser och efter ofvan angifna grunder; derefter kommenderas ombyte af gard etc. .. och slutligen: *Hvila!*

1:a börjar med: stå en appell på ett, framåt priminomhugg på två, 2:a släpper in hugget. — *Gard! 1:a hugger!* etc....

1:a stå qvarthugg på ett, halft framåt ters- och priminomhugg på två-tre, 2:a går undan (står stilla) och stannar i näst sista paraden, samt släpper in sista hugget. — *Gard!* etc....

1:a stå qvarthugg på ett, halft framåt dubbelprimhugg på två-tre. — *Gard!* etc....

1:a stå en appell på ett, helt framåt priminom- och tershugg på två-tre, helt tillbaka marsch på fyra-fem* (2:a gör helt framåt marsch). — *Gard!* etc....

1:a stå markera qvarthugg på ett, helt framåt dubbelprim på två-tre, qvart på armen hugg på fyra; eller: helt framåt primutom- och ters på armen hugg (armhugget släppes in). — *Gard!* etc....

1:a fallut qvart-primhugg på ett-två, 2:a still och parera, 1:a helt framåt forcera tersstöt dubbelprimhugg på tre-fyra och fem. — *Gard!* etc....

1:a stå en appell på ett, 2:a helt framåt qvart-, ters- och primhugg på två-tre-fyra. — *Gard!* etc....

---

* Dylika marscher böra ofta begagnas, för att öfva den anfallande att hastigt retirera efter en misslyckad attack, om så skulle behöfvas.

1:a stå markera qvarthugg på ett, helt framåt ters-, prim- lågt qvarthugg på två-tre-fyra. — *Gard!* etc....

2:a med appell stå priminomhugg på ett, 1:a helt framåt låg qvartstöt på två-tre* och priminomhugg på fyra. — *Gard!* etc....

1:a helt framåt hög tersstöt på ett-två och dubbelprimhugg på tre-fyra, 2:a framåt qvarthugg på fem, tillbaka gard på sex. — *Gard!* etc....

1:a helt framåt forcera hög-, stöt ut låg tersstöt på ett-två-tre, 2:a med handparad**, framåt primhugg på fyra, tillbaka gard på fem. — *Gard!* etc....

1:a med appell stå markera qvarthugg på ett, fallut ters-primhugg på två-tre, 2:a stå qvarthugg på fyra, helt framåt primutom- och inomhugg på fem-sex. — *Gard!* etc....

§ 104. Hugg öfver klingan i linien och med volt.

1:a börjar med: stå qvarthugg på ett, halft framåt prim- och lågt tershugg på två-tre, 2:a still och parera väl åt sidan, samt hugg qvart öfver klingan på fyra. — *Gard!* etc....

1:a stå en appell på ett, halft framåt prim- och lågt qvarthugg på två-tre, 2:a still och hugg ters öfver klingan på fyra. — *Gard!* etc....

1:a helt framåt priminom- och utom- samt lågt tershugg på ett-två-tre, 2:a volt och hugg öfver klingan på fyra. — *Gard!* etc....

---

* Stötarne utföras i denna och följande lektioner med sammandragna tempo, på räkning af: *Etttvå! (Teåtre!* etc....)

** Handparad kallas en sådan afböjning, hvilken ensamt verkställes genom att föra motståndarens vapenspets ur linien, med ett lätt slag af handen; den användes oftast vid attack framåt efter en parerad qvint å egen, eller sekund å motståndarens sida, eller ock efter en utförd blindparad mot tershugg. — Bakre handen föres hastigt fram från sin plats vid höften, med fingerspetsarne nedåtvända, för att lättare kunna träffa motståndarens vapen, och armbågen löst tryckt mot lifvet; sedan handparaden är utförd, återtager handen sitt vanliga ställe. — Vid 8:e, 11:e och 12:e lektionerna kunna dessa afböjningar med fördel öfvas och användas.

1:a stå markera qvarthugg med appell på ett, helt framåt dubbelprim- och lågt qvarthugg på två-tre-fyra, 2:a volt och hugg öfver klingan på fem. — *Gard!* etc....

§ 105. **Hugg ur linien och marscher m. m. derifrån.**

1:a börjar med: inåt fallut qvarthugg på ett, liggande ters-priminomhugg på två-tre. — *Gard!* etc....

1:a stå markera qvarthugg på ett, utåt fallut ters-primhugg på två-tre. — *Gard!* etc....

1:a inåt fallut tershugg (utåt fallut qvarthugg) på ett, halft framåt (framåt) dubbelprim- (ters-prim-)hugg på två-tre. — *Gard!* etc....

Efter samma grunder fortsättes med helmarsch och 2 à 3 hugg.

1:a inåt fallut qvarthugg på ett, utåt fallut ters- och framåt primhugg på två-tre. — *Gard!* etc....

1:a inåt fallut qvarthugg på ett, helt framåt ters-prim på två-tre, qvarthugg på armen på fyra. — *Gard!* etc....

1:a utåt fallut tershugg på ett, helt framåt högt-lågt qvart- och primhugg på två-tre-fyra, tershugg på armen på fem, tillbaka gard på sex. — *Gard!* etc....

1:a utåt fallut qvart-primhugg på ett-två, helt framåt priminom- och utom- samt lågt tershugg på tre-fyra-fem, 2:a halft framåt och tillbaka hugg öfver klingan på sex-sju. — *Gard!* etc....

1:a med appell stå qvarthugg på ett, inåt fallut primhugg på två, helt framåt ters-prim- lågt qvarthugg på tre-fyra-fem, 2:a volt och hugg öfver klingan på sex. — *Gard!* etc....

1:a inåt fallut qvarthugg på ett, 2:a stå qvart-, helt framåt primutom- och tershugg på två-tre-fyra, 1:a helt tillbaka med blindparad för sista hugget och sedan med handparad framåt qvarthugg på fem, som släppes in. — *Gard!* etc....

§ 106. Högparader samt liggande hugg.

1:a börjar med: inåt fallut qvarthugg på ett, helt framåt ters- dubbelprimhugg på två-tre-fyra, 2:a gör högparad på fem och efterhugg på sex. — *Gard!* etc....

1:a utåt fallut tershugg på ett, helt framåt qvart-dubbelprimhugg på två-tre och fyra, 2:a högparad på fem, liggande ters-primhugg på sex-sju. — *Gard!* etc....

1:a helt framåt forcera tersstöt-, prim- och lågt qvarthugg på ett-två-tre, 2:a volt hugg öfver klingan på fyra, som pareras af 1:a med högparad, derefter liggande hugg på fem. — *Gard!* etc....

1:a stå qvarthugg på ett, helt framåt forcera qvart-stöt-, primutom- och lågt tershugg på två-tre-fyra, 2:a volt hugg öfver klingan på fem, 1:a högparad och derefter liggande hugg på sex. — *Gard!* etc....

1:a inåt fallut lågt qvarthugg på ett, 2:a framåt enkel marsch ters öfver klingan och tillbaka på två-tre, hvilket hugg pareras af 1:a man med högparad, derefter liggande tershugg på fyra, som pareras af 2:a man, 1:a gör derpå framåt primhugg på fem. — *Gard!* etc....

1:a utåt fallut lågt tershugg på ett, 2:a framåt och tillbaka qvart öfver klingan hugg på två-tre, 1:a parerar med högparad och derefter liggande qvarthugg på fyra, som pareras af 2:a man, 1:a gör sedan helt framåt ters-primhugg på fem-sex, helt tillbaka marsch på sju-åtta. — *Gard!* etc....

§ 107. Efterhugg (-stöt) på en ur linien liggande motståndare.

1:a börjar med: inåt fallut qvarthugg på ett, 2:a stå (framåt) qvarthugg på två, 1:a går i gard (och halft tillbaka) på nya linien. — *Gard!* etc....

1:a med appell stå qvarthugg på ett, utåt fallut tershugg på två, 2:a framåt primhugg på tre, 1:a helt tillbaka på nya linien. — *Gard!* etc....

1:a inåt fallut högt qvarthugg på ett, 2:a helt framåt låg qvartstöt och prim-(qvart-)hugg på två-tre-fyra. — *Gard!* etc. .

1:a utåt fallut tershugg på ett, 2:a framåt, helt framåt låg tersstöt och dubbelprim-(ters-prim-)hugg på två-tre-fyra och fem. — *Gard!* etc....

§ 108. **Vanliga volter med primhugg, parerade med högparader och derefter liggande hugg.**

1:a börjar med: volt inåt primhugg på ett, 2:a gör högparad på två och liggande hugg på tre. — *Gard!* etc. ..

1:a stå en appell på ett, volt utåt qvart-primhugg på två-tre, 2:a högparad på fyra, liggande qvart-primhugg på fem-sex. — *Gard!* etc....

§ 109. **Bågmarscher och efterhugg.**

1:a börjar med: inåt fallut qvarthugg på ett, bågmarsch ters-qvint-(qvart-)hugg på två-tre, 2:a stå primhugg på fyra. — *Gard!* etc....

1:a stå qvarthugg med appell på ett, utåt fallut tershugg på två, bågmarsch qvart-sekund-(ters-)hugg på tre-fyra, 2:a framåt primhugg på fem, helt tillbaka marsch på sex-sju. — *Gard!* etc....

Anm. Att släppa in stötarne har ej här blifvit användt, emedan det då ovilkorligen fordras, att de fäktande hafva bröstbetäckning. — Vid 11:e lektionen förekomma dessa öfningar i stället.

§ 110. ***9:e lektionen*** innefattar alla förut genomgångna och inlärda rörelser, men öfvas icke, såsom i den 7:e lektionen, i någon viss ordning, utan omvexlar emellan anfall och försvar, samt gifves alltid med uppehåll mellan rörelserna. — Instruktören bör leda lektionen så, att, vid dess slut, de flesta af de i det föregående inlärda rörelser blifva genomgångna, samt fästa yttersta uppmärksamhet vid att rätta alla möjligen förekommande fel, emedan denna lektion kan anses såsom lektionsfäktningens sista afputsning, ty vid den nästföljande lektionen hinner man ej rätta mindre felaktigheter, och vid 11:e och 12:e måste uppmärksamheten nästan uteslutande riktas på den vigtiga saken: att uppöfva elevens fäktareöga, d. v. s. den blick, med

hvilken han hastigt och riktigt uppfattar hvilken punkt på motståndaren, som bör angipas, med hvilket slags anfall detta lättast och säkrast låter sig göra, samt förmågan att ögonblickligen kunna, efter ett misslyckadt anfall, antingen förnya detsamma, eller ock gå tillbaka i en stark försvarsställning, d. ä. gard.

§ 111. De fäktande uppställas midt emot hvarandra, med »på axel gevär», på vanligt fäktareafstånd, iklädde kaskar och handskar. — Huggen släppas ofta in, på derom gifvet tecken; instruktören tillhåller de fäktande att utföra sina rörelser med kraft och hastighet.

§ 112. Exempel på 9:e lektionen:

I-gard! 2:a still och parera! 1:a stå qvarthugg! 2:a tillbaka och parera! 1:a helt framåt ters-primhugg .. Ett! Två! 1:a tillbaka med sekund! 2:a framåt låg qvartstöt Etttvå! 2:a tillbaka! 1:a framåt primhugg! 1:a still! 2:a högparad! 1:a tillbaka! 2:a liggande tershugg! Framåt qvarthugg! Helt framåt primutom- och inomhugg ... Ett! Två! 1:a framåt bytom-gard! 2:a parera! 1:a inåt fallut qvarthugg! Helt framåt ters-dubbelprimhugg .. Ett! Tvåtre! 2:a högparad! 1:a parera! 2:a liggande lågt qvarthugg! 1:a enkelmarsch framåt och tillbaka ters öfver klingan hugg .. Ett! Två! 2:a liggande tershugg! Framåt primhugg! 1:a högparad! Liggande högt tershugg! Helt tillbaka* (på nya linien) *parera! 2:a framåt låg tersstöt ... Etttvå! 2:a still och parera! 1:a stå primhugg! 1:a helt tillbaka marsch ... Ett! Två!* (2:a går helt framåt). — *2:a framåt bytom-gard! 2:a fallut qvarthugg! 1:a med högparad på fyra! 2:a helt framåt ters-dubbelprimhugg ... Ett! Tvåtre! Fyra! Liggande qvarthugg! 2:a parera! 1:a bågmarsch ters-qvart-primhugg ... Ett! Tvåtre! 1:a i gard och parera! 2:a med appell stå qvarthugg!*

* Hugg öfver klingan pareras, i denna och följande lektioner, utan särskildt kommando.

2:a parera! 1:a utåt fallut ters-primhugg... Etttvå! Helt framåt qvart-dubbelprimhugg... Ett! Tvåtre! 2:a högparad! Liggande tershugg! 2:a (i halfmarsch) *parera! 1:a utåt fallut lågt tershugg! 2:a framåt och tillbaka qvart öfver klingan hugg... Ett! Två! 1:a liggande qvarthugg! Helt framåt ters-primhugg... Ett! Två! Helt tillbaka marsch... Tre! Fyra! 2:a bytom-gard! 1:a tillbaka med blindparad! 2:a framåt qvarthugg! 2:a parera! 1:a utåt fallut ters-primhugg... Etttvå! 2:a högparad! Liggande ters-framåt primhugg... Ett! Två! 2:a tillbaka med blindparad! 1:a fallut tershugg! 1:a i gard och parera! 2:a framåt qvartstöt... Etttvå! Helt framåt dubbelprimhugg... Tre! Fyra! 1:a framåt bytom-gard! 2:a helt framåt forcera hög tersstöt- dubbelprim- och lågt tershugg... Ett! Tvåtre! Fyra! 1:a volt utåt ters-primhugg... Etttvå! 2:a högparad! Liggande tershugg! 2:a helt tillbaka parera! 1:a framåt låg tersstöt... Etttvå! Stå primhugg! 1:a framåt bytom-gard! 1:a stå en appell! Helt framåt qvart-ters-primhugg... Ett! Tvåtre! 2:a utåt fallut ters-primhugg... Etttvå! 1:a framåt låg qvartstöt... Etttvå! Stå primhugg! 2:a framåt bytom-gard! 1:a med högparad på fyra! 2:a helt framåt tre primhugg... Ett! Tvåtre! Fyra! 1:a liggande ters- framåt primhugg... Ett! Två! 2:a framåt låg qvartstöt... Etttvå! Framåt prim- och lågt qvarthugg... Trefyra! 1:a volt ters öfver klingan hugg! 2:a liggande tershugg! Framåt dubbelprimhugg... Etttvå! 1:a bytom-gard! 1:a fallut qvarthugg! 2:a volt, öfver klingan hugg! 1:a liggande tershugg! Bågmarsch qvart-tershugg... Ett! Två! 2:a utåt fallut tershugg! Bågmarsch qvart-sekundhugg... Ett! Två! 1:a framåt primhugg! 2:a högparad! Liggande tershugg! Framåt, helt framåt qvart- ters-dubbelprimhugg... Ett! Två! Trefyra! 1:a helt framåt låg qvartstöt dubbelprimhugg... Etttvå! Trefyra!* o. s. v.

Anm. Då de fäktande uppnått mera färdighet i att taga denna lektion, kan instruktören, när han vill använda högparader, kommendera t. ex.: *2:a med högparad och liggande qvarthugg! 1:a helt framåt dubbelprimhugg... Ett! Tvåtre! Fyra!* o. s. v.

§ 113. ***10:e lektionen*** innefattar, i likhet med den 9:e, omvexlande anfall och försvar, men kommenderas alltid med sammandragna rörelser, enligt de grunder härför, hvilka äro angifna i § 9. — Denna lektion bör gå nästan lika fort som en vanlig kontrafäktning, hvarföre ock kommandoorden måste inskränkas till de kortaste och minsta möjliga. Instruktören har således hvarken tid eller tillfälle att rätta mindre felaktigheter i rörelsernas utförande; lektionen bör derföre ej gifvas förr, än de fäktande förut äro väl inöfvade uti den föregående.

§ 114. Samma öfningsföljd, som begagnades i 9:e lektionen, kan äfven här användas, blott med de olikheter i kommandotakten m. m., som ofvan äro antydde.

Exempel på 10:e lektionen:

I-gard! 1:a helt framåt qvart- ters- lågt qvarthugg... Ett-tvåtre! 2:a volt öfver klingan hugg! 1:a liggande tershugg! Helt framåt qvart-dubbelprimhugg... Ett-tvåtre! 2:a framåt låg qvartstöt... Etttvå! 2:a högparad- liggande hugg! 1:a framåt primhugg... Trefyra! 1:a framåt låg tersstöt... Etttvå! 2:a stå dubbelprimhugg... Trefyra! Inåt fallut qvarthugg! Bågmarsch ters-qvarthugg... Etttvå! 1:a stå primhugg! 2:a framåt bytom-gard! o. s. v.

Anm. Uti denna lektion göras paraderna utan särskildt kommando af instruktören, honom likväl obetaget att tillsäga med hvilken parad ett anfall skall upptagas, om detta kan afböjas på olika sätt.

§ 115. Uti ***11:e lektionen*** förekomma s. k. kontrarörelser, d. ä. en inledning till verklig kontrastrid utan kommando; instruktören uppnämner de rörelser, med hvilka den anfallande skall börja, angifver

takten (alla rörelser ske sammandragna), hvarefter de skola utföras, hvilken räknas högt af den anfallande sjelf, hvarpå 2:a man får göra ett efterhugg (-stöt), eller ock något annat lämpligt anfall. — När mera färdighet vunnits, kan instruktören, vänd till den som skall börja anfallet, tyst tillsäga honom hvilken rörelse han skall begynna med, på det den försvarande må vänja sig att hastigt uppfatta den blifvande attacken.

Striden fortsätter sedan, hvarunder de fäktande omvexlande anfalla hvarandra, tills *Gard!** eller *Hvila!* kommenderas, hvilket i början bör ske ganska snart och alltid då ett hugg (en stöt) har träffat.

§ 116. Instruktören bör noga efterse att de fäktande ej äflas att få in hugg på hvarandra, utan böra de i stället uppmanas att vinnlägga sig om finhet och säkerhet i rörelserna, att länka dem efter hvarandra, så att det hela bildar en oafbruten kedja; så snart onödig hetta eller ondska visar sig, bör genast *Gard!* eller *Hvila!* kommenderas.

§ 117. För att öfva ögat att genast uppfatta motståndarens fel och begagna sig af dem, kan den ena eller andra af de fäktande (på tecken af instruktören) understundom lägga sig blottad, samt bibehålla denna ställning, tills motståndaren gjort ett passande hugg (stöt), hvilket till och med kan släppas in och sedan pareras. Efter en attack som misslyckats, bör ofta användas helmarscher tillbaka, för att, utom fiendens vapenportée, kunna samla sig till ett förnyadt angrepp.

Som allmän regel gäller: att man blottar sig för hugg öfver klingan eller hög stöt då man, efter en utförd fäktarerörelse, stannar med låg hand, men för låg stöt om handen hålles högt.

§ 118. De huggande kunna i början af detta slags öfningar begagna s. k. fäktkäppar, hvilka bestå

* Då ögonblickligt vanlig gardställning intages och all rörelse upphör.

af en vanlig, rak eller något böjd, käpp eller dylikt af sabelklingans längd och 1 à $1^1/_2$ tums tjocklek, försedd med en förstärkning *a* (fig. 36), liknande en vanlig fästkafvel; käppen är fästad i en parerplåt *p*, som har bygeln *b b'*, genom hvars öfversta del käppens ena ända är inträdd och fasthållen genom träskrufven *s*. — Man kan, vid ofvannämnde käppars begagnande endast behöfva en lätt betäckning för hufvud och armar; men när fäktningen sker med sablar, böra de huggande hafva kaskar och långa handskar, samt om huggningen utföres hårdt, äfvensom när stötar öfvas, vara iklädde fullständiga rustningar.

§ 119. Exempel på 11:e lektionen:

De fäktande uppställa sig midt emot hvarandra i hvilställning. — Instruktören tillsäger: *Kontra-rörelser!* 1:a börjar med en appell på ett, framåt qvarthugg på två, takten är: *Ett-två! Gard! 1:a börjar!... Hvila!* 2:a börjar med: stå markera qvarthugg på ett, framåt tershugg på två; takten är: *Ett-två! Gard!* etc.... Gardombyte.

1:a stå qvarthugg på ett, framåt prim på två, tillbaka gard på tre; takten är: *Ett-tvåtre! Gard!* etc.... 2:a en appell och stå qvarthugg på ett, framåt tersprimhugg på två-tre, tillbaka gard på fyra; takten är: *Ett-tvåtre-fyra! Gard!* etc.... Ombyte af gard.

1:a stå markera qvarthugg på ett, helt framåt tersdubbelprimhugg på två-tre-fyra, helt tillbaka marsch på fem-sex; takten är: *Ett-två-trefyra-femsex! Gard!* etc.... 2:a stå en appell på ett, helt framåt forcera hög tersstöt- dubbelprimhugg på två-tre och fyra, ters efter armen på fem, hvilket hugg kan släppas in af 1:a man och sedan pareras; etc.... Ombyte af gard.

1:a med appell stå primhugg på ett, 2:a framåt låg qvartstöt på två-tre, 1:a man släpper in stöten och parerar sedan under halfmarsch bakåt, derpå framåt primhugg på fyra; etc.... 2:a helt framåt dubbelprimhugg på ett-två, 1:a framåt låg tersstöt på tre-fyra,

som släppes in af 2:a man och pareras sedan, derpå 2:a man med handparad framåt primhugg på fem; etc.... Ombyte af gard.

1:a helt framåt qvart- ters- lågt qvarthugg på ett-två-tre, 2:a volt och ters öfver klingan hugg på fyra, som pareras af 1:a man med högparad (eller ock släppes in och pareras sedan), derefter liggande hugg på fem (fem-sex); etc.... 2:a inåt fallut qvarthugg på ett, helt framåt ters-dubbelprimhugg på två-tre-fyra, helt tillbaka marsch på fem och sex; etc.... Ombyte af gard.

1:a stå en appell på ett, helt framåt forcera ters-stöt- prim- och qvarthugg på två-tre-fyra, 2:a går helt tillbaka med blindparad för sista hugget och utåt fallut tershugg på fem; etc.... 2:a helt framåt qvart- prim- och tershugg på ett-två-tre, 1:a går undan med blindparad för sista hugget och sedan med handparad framåt qvarthugg (-stöt) på fyra (fyra-fem); etc.... Ombyte af gard.

1:a utåt fallut tershugg på ett, helt framåt qvart-dubbelprimhugg på två-tre-fyra, 2:a högparad och liggande hugg på fem-sex; etc.... 2:a helt framåt prim-inom- och lågt qvarthugg på ett-två, 1:a går undan och sänker handen, samt sedan hög qvartstöt på tre-fyra, som släppes in och pareras sedan; etc.... Gard-ombyte.

1:a helt framåt forcera hög-, stöt ut låg ters-stöt på ett-två-tre, hvilken senare stöt släppes in af 2:a man, men derefter går han tillbaka och parerar; etc.... 2:a inåt fallut lågt qvarthugg på ett, 1:a enkelmarsch framåt ters öfver klingan och tillbaka på två-tre (hugget öfver klingan kan släppas in och sedan pareras), 2:a gör högparad och sedan liggande ters-primhugg på fyra-fem (sex); etc.... Ombyte af gard.

1:a inåt fallut lågt tershugg på ett, 2:a framåt hugg öfver klingan och tillbaka på två-tre, 1:a högparad och sedan efterhugg på fyra (fem); etc.... 2:a inåt fallut qvarthugg på ett, 1:a med appell stå qvarthugg (eller qvart efter armen) på två; etc.... Ombyte af gard.

1:a inåt fallut qvart-primhugg på ett-två, 2:a framåt låg tersstöt på tre-fyra, som släppes in af 1:a man och pareras sedan under halfmarsch bakåt, derpå gör 1:a helt framåt prim och lågt tershugg på fem-sex; etc. ... 2:a stå markera qvarthugg på ett, utåt fallut ters-primhugg på två-tre, 1:a framåt låg qvartstöt på fyra-fem, som släppes in af 2:a man och pareras sedan, derpå gör 2:a helt framåt prim- och qvarthugg på sex-sju; etc. ... Ombyte af gard.

1:a utåt fallut ters- liggande primhugg på ett-två, 2:a framåt stöt och primhugg på tre-fyra-fem, 1:a högparad och liggande hugg på sex-sju; etc. ... 2:a inåt fallut lågt tershugg (under armen) på ett, 1:a sänker handen och parerar, sedan volt med hugg öfver klingan på två, 2:a högparad och liggande hugg på tre; etc.... Ombyte af gard.

1:a utåt fallut lågt qvarthugg på ett, 2:a framåt hög qvartstöt på två-tre, helt framåt dubbelprimhugg på fyra-fem; etc. ... o. s. v.

§ 120. **Tempohugg (-stöt)** kallas ett anfall, som man gör i stället för att parera motståndarens rörelse, d. v. s. båda anfallen ske på samma tid; detta attackeringssätt användes företrädesvis då motståndarens rörelser äro stora och våldsamma, samt verkställes antingen genom utfall, marsch eller volt etc. — En stöt, som stillastående eller under lindrig förflyttning bakåt utföres, i stället för att parera en motståndare, hvilken oförsigtigt rusar fram i sitt angrepp, kallas sträckstöt.

§ 121. Exempel på tempoanfalls användande:

De fäktande stå midt emot hvarandra i hvilställning. — Instruktören tillsäger:

1:a börjar med: framåt priminomhugg på ett, 2:a gör med detsamma volt inåt primhugg; takten är: *Ett! Gard! 1:a börjar!* ... *Hvila!* o. s. v.

1:a stå qvarthugg på ett, framåt primutomhugg på två, 2:a volt utåt primhugg; etc. ...

Mot samma slags anfall kan äfven begagnas inåt (utåt) fallut prim- (qvart- eller ters-) hugg, ehuruväl

man då löper fara att få motståndarens primhugg i bakre benet, om han ej skulle hejda sitt hugg.

1:a framåt primhugg på ett, 2:a volt inåt lågt qvarthugg; etc. ...

1:a helt framåt dubbelprimhugg på ett-två, 2:a halft tillbaka med qvartparad och volt utåt lågt tershugg; etc. ...

1:a framåt primhugg på ett, 2:a inåt fallut ters under armen hugg; etc. ...

1:a helt framåt dubbelprimhugg på ett-två, 2:a halft tillbaka parera qvart- och utåt fallut lågt qvarthugg under armen; etc. ...

I stället för volter med hugg, kan samma slags kroppsrörelse användas, men i förening med stöt (sabeln förblir i oförändradt läge efter den sist utförda rörelsen, näst före stöten).

Mot qvart- eller tershugg, äfven då de huggas ur linien, är säkrast att begagna blindparad och derefter utfall ur linien, volter med hugg eller stöt (sedan motståndarens sabel passerat förbi), eller ock stötar i linien, inkttagande att använda handparad der så ske kan; derigenom uppkommer visserligen ej ett tempoanfall, taget i dess strängaste bemärkelse, utan angreppet får mera likhet med ett efterhugg (-stöt), dock är tidsskillnaden obetydlig — men deremot säkerheten större att ej sjelf blifva upphuggen. — För hugg efter främre knäet, se § 65.

Mot stötar i linien kunna våg- och lodräta hugg med fördel begagnas i förening med volter eller utfall. — T. ex. 1:a börjar med: framåt låg ters- (qvart-) stöt på ett-två, 2:a gör volt inåt (utåt) qvart- eller primnomhugg (ters- eller primutomhugg); etc. ...

2:a med appell stå markera qvarthugg på ett, 1:a framåt hög qvartstöt på två-tre, 2:a volt och hugg öfver klingan, o. s. v.

Anm. De mera sammansatta rörelserna i förening med tempoanfall hafva ej här blifvit upptagne, men de kunna lätt bildas enligt samma grunder som i det föregående

äro anförda. — T. ex.: 1:a inåt fallut qvart-primhugg på ett-två, sedan helt framåt priminom- och utomhugg på tre-fyra, 2:a halft tillbaka qvartparad och derpå volt utåt primhugg; etc.... 2:a utåt fallut ters-primhugg på ett-två, helt framåt pubbelprimhugg på tre-fyra, 1:a halft tillbaka parera den ena primen och gör sedan volt inåt qvarthugg; o. s. v. Som allmän regel gäller: att volt inåt begagnas när temporörelsen utföres från gardställning, och volt utåt, då ett dylikt anfall göres från halfmarschställning.

§ 122. ***12:e lektionen*** kan anses blott såsom en fortsättning af den 11:e och innefattar verklig kontrafäktning utan kommando; instruktören bör dock med nybegynnare tillsäga hvilken af de två som skall börja.

§ 123. Här gälla samma allmänna reglor, som vid 11:e lektionen; dessutom kan tilläggas: att så snart ett hugg (stöt) träffat, intages genast hvilställning af båda de fäktande (eller ock låg gard, se § 16, anm.); att alla hugg (stötar) skola pareras, på det de fäktande icke må anfalla på samma gång. — Då ombyte af gard skall göras under striden, bör det alltid verkställas bakåt af båda de fäktande, med vapenspetsarne sträckta emot hvarandra, hvarefter striden ånyo börjar, då afståndet är vunnet.

Anm. För öfnings skull kan man låta blott den ena af de fäktande byta gard, och fortsätta striden med omaka händer.

§ 124. När en kontrastrid skall börja, fordrar bruket att de fäktande helsa (salutera) hvarandra; detta verkställes i 2:ne tempo, sålunda: att sabeln i 1:a tempo föres på samma sätt som föreskrifves i § 25 motsvarande tempo; frontställningen bibehålles. — Uti 2:a tempo intages gardställning enligt § 14, hvarefter striden omedelbart begynner, samt fortsättes till dess antingen ett anfall träffat eller ock *Gard!* eller *Hvila!* kommenderas.

Kommend.: *Kontrafäktning! Med salut i-gard!*

§ 125. När fäktningen skall upphöra, kommenderas: *Gard! På axel-gevär!* Detta verkställes enligt

§ 25, jemförd med § 40, och endast från höger gardställning.

§ 126. För att vara fullkomligt skyddad mot all skada under en våldsam kontrahuggning, fordras att de fäktande begagna fullständiga rustningar, bestående af: kask med liggare eller fjäder, en s. k. plastron med plåtbetäckt bröst (harnesk), knäfjäll eller knäskenor, samt stoppade handskar. — Ofvannämnde effekters närmare beskaffenhet och namnen å dess särskilda delar inhemtas af följande beskrifning.

A) **Kasken,** figg. 37 — a och b, består af en jernbleckstomme eller ring *r r' r''*, hufvudbandet kallad, som invändigt är klädd med läderstoppning, försedd med söljor och stroppar för att kunna upp- eller ihopspännas efter behof; ifrån hufvudbandet gå flere jernbyglar *j*, *j'* och *j''* *, afsedda såväl att gifva stadga åt sjelfva kasken, som ock att förminska huggets verkan; *p* eller det s. k. plymjernet (fig. 37 — b) är medelst en nit fästadt vid hufvudbågen *j'*; emellan plymjernet och nyssnämnde båge fästes en stoppad puta eller dyna *d*, för att lemna stöd åt plymjernets främre ända och åstadkomma fjädring; hufvudbågen stödes baktill af jernet *j''*, bakbågen kalladt. — Hufvudbandet formeras bakåt till en skärm och vid dess främre sida fastnitas äfven en dylik; slutligen fästes en »liggare» af tagel öfver hela stommen för att än ytterligare förmildra känslan af huggets våldsamhet, äfvensom bevara sjelfva kaskstommen, och fastspännes vid sidorna med remmar; invändigt fastsys hakremmar *k*, *k'* (borttagne å fig. 37 — a), med spänninrättning. — Från hufvudbandet nedgå jern *q*, *q'*, *t*, *t'* och *n*, hvilka afse, att jemte gallret, fullkomligt skydda ansigte och hufvud; de förenas medelst nitar med det nedre eller hakjernet *h*: de å sidorna gående jernen kallas resp. qvart- och tersjern, samt det mellersta näsjern; emellan dessa jern flätas gallret så starkt, att det kan motstå äfven de våld-

* *j* benämnes primjern; *j'* kallas hufvudbågen.

sammaste stötar och så tätt, att ej den afslipade vapenspetsen någonstädes kan inträngа. — Till axlarnes bevarande fästes, medelst läderremmar, axelputorna ax, $a'x'$, ofvanpå förstärkte med läderbanden f f och f' f'. Vid hakjernet fastsys dynan y för att gifva bättre skydd åt hakan och stöda kasken.

Figg. 37 — c och d framställa en nyare modell å fäktkask; liggaren är här ersatt af en längre, böjd fjäder L L', långfjädern kallad, som hvilar närmast på bakfjädern B', vid hvilken den är förenad medelst en nit; framfjädern F F' uppbäres af sidfjädrarne S S'; dessa 3:ne fjädrar jemte bakfjädern äro sammanhållna genom den med vred försedda skrufven k; det hela bildar en ytterst elastisk apparat och förmedlar huggens verkan till den minsta möjliga; långfjädern är medelst stroppar och söljor fästad vid tvärjernen m, m'. Primjernet j har samma plats, som å den förut beskrifna modellen, men sitter här mera lutadt framåt och på kant, hvarigenom dess hållbarhet betydligt ökas. — Hufvudbandet r r' r'' består af ett vanligt rundböjdt jernband, af finare dimensioner än i föregående modell och kan efter behof minskas eller ökas genom en knäppinrättning, hvars beskaffenhet fig. 37 — e närmare visar. — I stället för skärm, har denna kask blott ett böjdt, starkt jern s s', skärmjernet kalladt, satt på kant, understödt såväl på midten som på sidorna. — De öfriga delarne äro, så till namn som konstruktion, lika hos båda modellerna.

Den sist beskrifna kaskmodellen har, jemförd med den föregående, fördelen att vara starkare, sitta bättre på (genom förmågan att kunna passas efter olika stora hufvuden), är mera skyddande, förminskar i betydligare mån än den äldre konstruktionen huggets våldsamhet, samt kan lätt apteras till bajonettkask genom att borttaga långfjädern m. m. Dess vigt är i det närmaste lika med den förras.

B) **Plastronen**, figg. 38 — a och b; sjelfva harnesket H, H' består af flere vid hvarandra hopnitade plåtskifvor, försedda med förstärkningsjern j, j' och j'', öfver

fogarne, och formadt så, att det står väl ifrån bröstet, för att ej vara hinderligt för andedrägten; upptill är den med hål genomborrade ring- eller halskragen *R R'* fastnitad, för att hindra en slintande stöt att ränna in emellan plastronen och kasken (se vidare fig. 38 — a); den nedre delen af harnesket omgifves af det s. k. magskyddet *m*, *m'* och *m''*, bestående af 3:ne tjocka läderputor, uppfodrade på buldan och fästade på inre sidan af harnesket medelst stroppar och söljor; putorne äro förstärkta med läderremmarne *r*, *r'*, o. s. v. — För att skydda axelhålorna för stötar, äro stoppade läderputor *p*, *p'* anbringade, hvilka dock medgifva fullkomlig ledighet i armarnes förande; dessa armhålsskydd äro förenade med sidoskydden *s*, *s'*; baktill förlängas armhålsskydden och hopspännas med dervid fästad stropp, halsstroppen kallad, och sölja (fig. 38 — b). Emellan ringkragen och axelshålsskydden fästas de uppstående läderstyckena *l*, *l'* för att ytterligare skydda mot stötar. Längs med harneskets inre och nedre kant löper genom 4 stycken byglar en stark läderrem, harneskets lifrem kallad (fig. 38 — b), försedd med sölja och stropp; remmen, tillspänd om lifvet, uppbär de s. k. höftskydden *h*, *h'*; vid desamma äro fästade läderkappor *k*, *k'* (fig. 38 — b), emellan hvilkas blad sitter en läderrem eller handtag för den bakre handen att hålla uti.

För att bevara öfverarmen äro tjockt stoppade skinnputar *a*, *a'* fästade med remmar vid harnesket; på undre kanten af skinnärmen äro stroppar och söljor för att kunna upp- eller hopspänna densamma; vid axelhålsskyddet äro buldansärmar af vanlig längd fästade.

C) **Knäskenor**, fig. 39 — a och **knäfjäll** fig. 39 — b, afse att skydda lår, knän och skenben; knäskenan består af: sjelfva lårstycket *l*, försedt med 2:ne läderstroppar och motsvarande söljstycken, knäskållan *k* med sitt hjertformiga skydd *h*, på yttre sidan; straxt nedanför knäskållan sitter en tjock läderrem, knäremmen kallad, med stropp och sölja, som spännes om knävecket, för att qvarhålla skenan i sitt läge; skenan förlänges

sedan något nedanför knäet och slutar med en skinnskodd kant, samt fästes om smalbenet med en spännrem.

Knäfjället består, liksom det förra benskyddet, af: lårstycket *l'* med sina fästremmar, men i stället för knäskållan, är här anbragt ett slags fjäll af jernbleck, fastnitade vid på undre sidan befintliga remmar; nedre delen slutar och fästes vid benet, på samma vis som knäskenan. — Båda dessa skydd måste naturligtvis vara så inrättade att de medgifva fullkomlig rörlighet i knäleden.

Vid öfre kanten af lårstycket fastnitas uppbärningsremmar *u*, *u'*, försedda med ögla upptill, genom hvilken den s. k. knäskyddens lifrem *o*, *o'* trädes, och spännes omkring lifvet i sin tillhörande sölja.

D) **Handskarne**, figg. 40 — a och b (der a föreställer handskens öfre och b dess undre sida), består af: sjelfva skaftet *s*, *s'*, som utgöres af hårdt stoppade vulstrar *v*, *v'*, *v''*, *v'''*, *v*^{IV} och *v*^{V}, afsedda att skydda äfven för ganska kraftiga hugg; upptill omgifves skaftet af en låg, afrundad krage *k*, *k'*; inuti densamma är en ring anbringad, genom hvilken armbågskupans *u*, *u'* rem trädes och fastspännes i sin sölja. Armbågskupans ändamål är, att skyla och bevara öppningen emellan öfverarmskyddet och sjelfva handsk-kragen; på armbågskupans insida äro 2:ne remmar, med hvilka den kan, efter behof, upp- eller ihopspännas. — Vid skaftets nedre ända är en rymlig sämskhandske fästad, omgifven med en beklädnad af skinn, med hål för tummen, och belagd med stoppning å handryggen; vid tummen, äfvensom vid ulnarsidan af handleden äro stoppade putor *t*, *t'* och *l*, *l'* fästade, för att ytterligare gifva skydd åt dessa ömtåliga delar; å handskens lill- och ringfinger äro ock stoppningar anbringade på deras ryggsidor.

§ 127. För att i en fäktsal hafva alla dessa persedlar ordentligt upphängde och hindra att de förfaras, kan användas: antingen vid väggen anbragte hängare, hvilka då helst böra göras löpande i rännor och kunna fastlåsas, eller ock s. k. fristående rustningshängare

(figg. 38 — a och b), bestående af: en i fotkorset *K*, *K'* intappad vertikal ståndare *V*, *V'*, 6 fot lång och af tillräckliga dimensioner för att kunna uppbära hela rustningsattiraljen; ett stycke i från öfversta ändan anbringas en tvärslå *b*, *b'*, fig. 38 — b, af $2^1/_2$ fots längd; på öfversta ändan af ståndaren fästes en kula eller rund knapp *d*, *d'* af 4 tums diameter, och å midten af ståndaren en hängareknapp *n*, för handskars och benskydds upphängande. — Till att förstärka ståndaren fästas 4 stycken snedsträfvor *t*, *t'* och *t''* (den 4:e sträfvan synes ej å fig.) vid fotkorset.

Vid rustningens upphängande iakttages att träda densamma, ihopspänd med halsstroppen, öfver hängaren, samt fastspänna harneskets lifrem; ärmarne trädas öfver tvärslåen, och kasken hänges på knappen *d;* handskar och benbeklädnaden enligt förestående.

§ 128. Ofta höres starkt klander mot dessa tunga och kostbara skyddsmedel; att man gör rörelserna klumpiga och svåra, samt närmar sig till medeltidens fäktkonst, der skyddsvapnen ersätte goda parader; att man väl kan nöja sig med en ståltrådshufva och ett par tjocka handskar m. m. dyl. Men dessa yttranden äro så till vida vilseledande, som förutnämnde starka skyddsmedel endast äro till, för att under öfningarne förekomma skada; man använder dem ej rätt, om man låter paraden med vapnet ersättas af rustningen. — Dessutom skulle all möjlighet att använda stötar och anfall efter främre armen etc. borttagas, om ej ett någorlunda tillförlitligt skydd funnes för dessa anfallspunkter; inhuggningslektionerna — dessa förträffliga medel att få säkert öga och kraftig hand — skulle ej kunna utföras, och ej så kraftiga hugg utdelas, som den svenska sabelfäktningen är känd för.

Man kan ej gerna förutsätta så stor skicklighet hos någon, ännu mindre hos nybegynnaren, att det ej understundom händer att hugg eller stötar kunna träffa; förefinnas då ej betäckningsmedel, så inträffar antingen att angreppet icke utföres med tillräcklig kraft, eller

ock att det skadar motståndaren mera än som meningen är under en öfningslektion.

Floretten har ej dessa olägenheter; men det är orätt att jemföra den mjuka och eftergifvande, med boll försedda florettklingan — mot hvilkens stötar icke något skydd behöfves — med fäktsabeln; skall jemförelsen vara riktig, så bör värjfäktningen utföras med vanlig värja, endast att man afslipar spetsen; då torde kanske äfven motståndarne mot alla slags rustningar nödgas erkänna, att det blefve en vansklig sak att gifva sig på allvar med i leken.

§ 129. Rekapitulation af föregående lektionsordning.

1:a lektionen, utan vapen, omfattar: intagandet af gardställning, ombyte af gard, rumförändringar, såväl i som på sidan om ursprungliga marschlinien; paradrörelser med kroppen för utfall ur linien, samt slutligen återtagandet af utgångsställningen.

2:a lektionen, 1:a delen: sabelns konstruktion, benämningen af dess särskilda delar, klingans indelning, sabelns hållande i gard, samt derefter repetition af 1:a lektionens redan inlärda rörelser med vapen i hand; 2:a delen: utförandet af hugg och stötar på stället med afdelta mom. (tempo).

3:e lektionen: hugg och stötar utförda med afdelning, under halfmarsch eller utfall.

4:e lektionen: alla anfallsrörelser; afdelningen vid huggen bortlagd (vid stötarne bibehålles den ännu), men uppehåll göres emellan rörelserna, då 2:ne eller flera följa på hvarandra. — 1:a delen: rörelser i linien; 2:a delen: rörelser ur linien m. m.

5:e lektionen: alla paradrörelser; 1:a delen: parader för anfall i linien; 2:a delen: parader för anfall ur linien m. m.; och 3:e delen: högparader, samt parader för volter och bågmarscher.

6:e lektionen: omvexlande anfall och försvar, i början med uppehåll, sedan med sammandragna rörelser.

Anm. Den 1:a lektionen gifves vanligen åt flera på en gång, uppställda på ett led; från och med 2:a lektionen till och med den 6:e gifves enskildt åt hvarje elev; i de följande sex lektionerna sammansättas de i par.

7:e lektionen: första parlektionen; 1:a delen: alla rörelser i linien; 2:a delen: rörelser ur linien med anfall och försvar derifrån, samt 3:e delen: högparader, volter och bågmarscher. — Denna lektion gifves alltid i en viss ordning och med uppehåll emellan rörelserna.

8:e lektionen: inhuggningslektion; d. v. s. instruktören uppnämner rörelserna och räknar takten; sista hugget släppes in.

9:e lektionen: omvexlande anfall och försvar, med uppehåll mellan rörelserna.

10:e lektionen: lika med den föregående, men med sammandragna rörelser.

11:e lektionen: kontrarörelser; d. v. s. instruktören uppnämner de första rörelserna, med hvilka den anfallande skall börja, anger takten, som af den fäktande sjelf räknas högt, hvarefter 2:a man får göra ett efterhugg, eller hvilket anfall honom lämpligast synes. — Tempo-anfall.

12:e lektionen: kontrafäktning utan kommando.

§ 130. **Slutanmärkning.** Innan en kurs i fäktning begynner, bör den, som leder öfningarne, uppgöra för sig en tidstabell, som ungefärligen anger huru länge hvarje lektion bör öfvas; tiden då en ny lektion skall börja, fastän man fortsätter med en öfning af lägre ordningsnummer; huru många gånger per medium, som hvarje lektion bör öfvas m. m., allt med fästadt afseende på: öfningstidens längd, instruktörernas antal och skicklighet, elevernas antal och an-

lag, samt slutligen fäktmaterielens och lokalens beskaffenhet.

Afse fäktöfningarne äfven att bilda eleverna till instruktörer, så kan detta särskilda ändamål ganska väl uppnås på samma gång. Läraren (öfverinstruktören) låter nemligen så snart en lektion är genomgången så pass mycket, att den med någorlunda lätthet verkställes, uppställa eleverna på tvänne öppna led, vända mot hvarandra, med 4 à 5 fots afstånd (mera om så skulle behöfvas) emellan hvarje par; sedan tillsäges hvilket led, som skall instruera det andra. — I början måste läraren kommendera förut alla kommando-orden, och ofta hela stycken af instruktionen, hvarefter de till instruktions-öfningen afdelte elever samtidigt repetera dessa kommando-ord och derpå verkställes sjelfva rörelsen; när parlektionerna öfvas, tilldelas hvarje instruktions-elev ett par, och öfningarne ledas sedan i öfverensstämmelse med förestående.

På detta sätt innötes instruktionen helt oförmärkt på samma gång eleven lär sig sjelf att verkställa de olika rörelserna; denna metod har dessutom den fördelen, att läraren härigenom kan göra sig förvissad, det alla hans elever instruera rörelserna och kommendera desamma fullkomligt lika, hvilket icke alltid är händelsen, då andra metoder för undervisningen följas.